

91
1932PAO 202
STAL 23

30

శ్రీ రామాయ నమః

శ్రీ పంచవక్త్ర హనుమత్ నమః

5 - JAN 1932

శ్రీ

బాలాంజనేయము

అను

శ్రీ సువర్చలాంజనేయకళ్యాణము

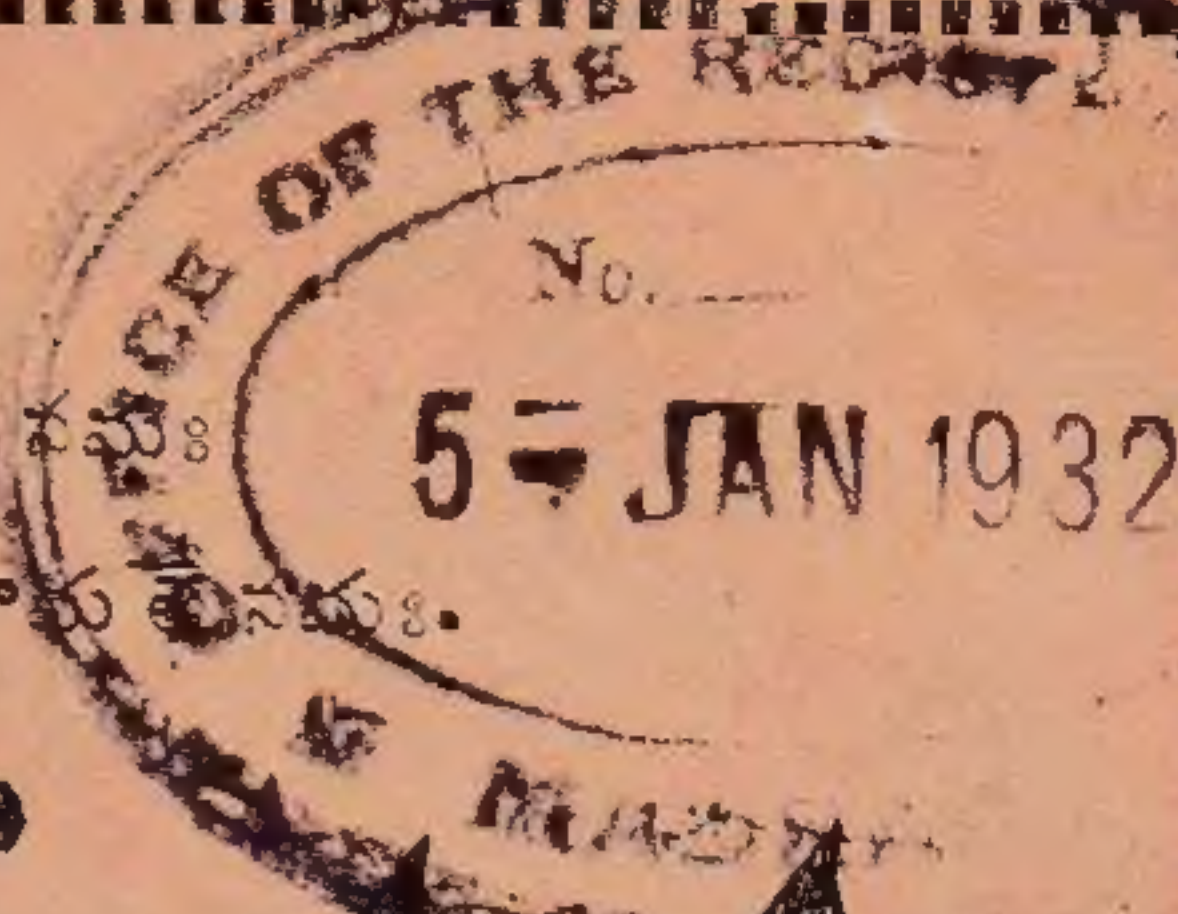
గ్రంథకర్త

అచ్యుతుని వేంకటాచలపతిరావు

౩౦

శ్రీ రామాయ నమః

శ్రీ పంచవక్త్ర హనుమత్ నమః.

బాలాంజనేయము

అను

శ్రీ సువర్చలాంజనేయ కళ్యాణము

గ్రంథకర్త

అచ్యుతుని వేంకటాచలపతిరావు

—:0:—

బ్రహ్మశ్రీ

వేమూరి శ్రీరంగనాయకులుగా రొసగిన

ధనసాహాయ్యమున ముద్రితము.

1931

[సర్వస్వామ్యసంకలితము.]

[అమూల్యము.]

గుంటూరు

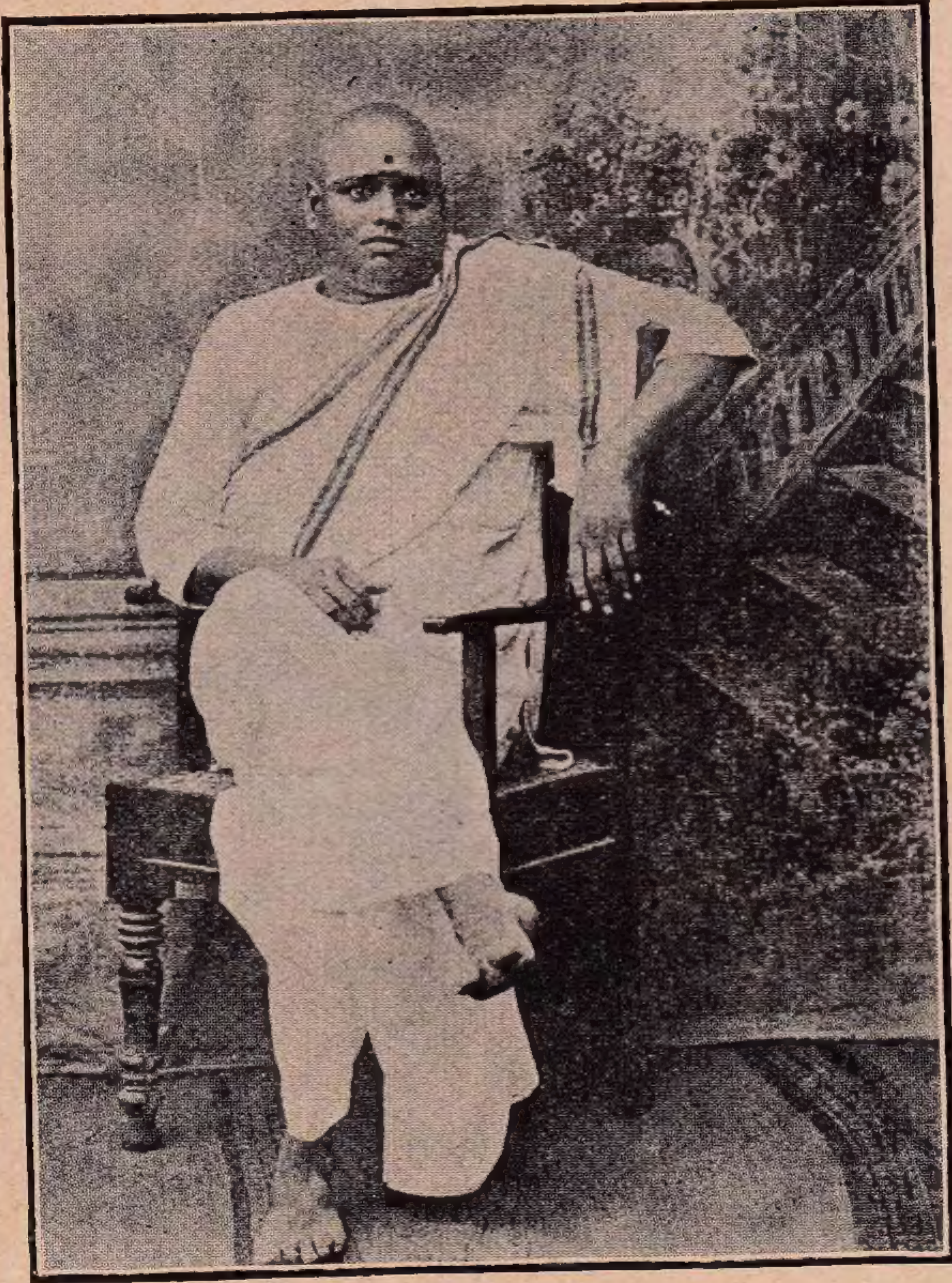
చంద్రికా ముద్రాక్షరశాల యందు

ముద్రింపఁబడియె.

ప్రథమముద్రణము — 1000 ప్రతులు.

Sl no : 10 నామోద
A/c 91

అచ్యుతుని వేంకటాచలపతిరావు.

గ్రంథకర్త.

(శ్రీ)

సువర్చలాసమేత పంచముఖాంజనేయ పరబ్రహ్మణే నమః

అంకితము

[చతుస్సూత్రి]

ఓ మిత్యేక మనంత మాద్య మఖిలం

జిజ్ఞాస్యబ్రహ్మత్మకం

జన్మా ద్యస్య యతో భవే త్త మజరం

శాస్త్రాదిహేతుం విభుం

నత్వా వేదసమన్వయైకసులభం

బాలాంజనేయాకృతిం

కుర్వే తచ్చరణాంకితాం కృతి మిమాం

బాలాంజనేయాభిధాం.

ఘనవిజ్ఞానమయస్వరూపము జగ

త్కళ్యాణతేజంబు స

న్మనిహృత్పద్మనివాస మాగమరసం

బుక్ "నేహ నానాస్తి కిం

చన" యన్నట్టిపదార్థమా కపిసుతుక్

'బాలాంజనేయంబుఁ గా'

మ్మనుచుక్ దచ్చరణాంకితం బిడెద బ్ర

హ్మనందసంసిద్ధికై.

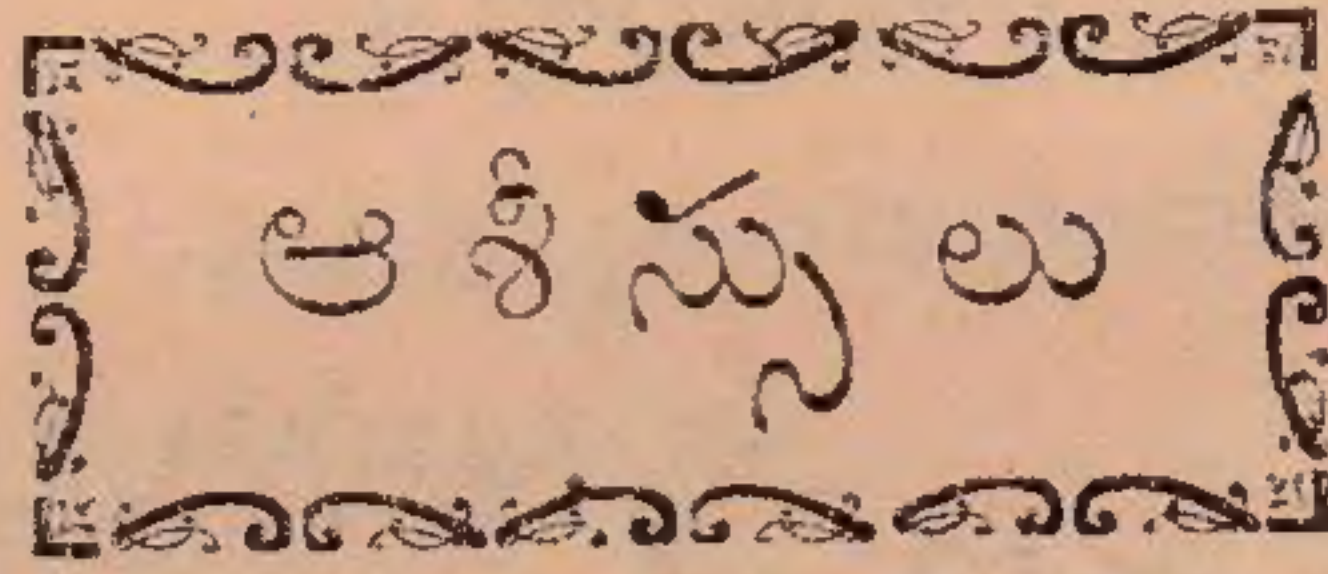
(శ్రీ)

బా లాం జ నే య ము

ముద్రించుటకు ధనసాహాయ్య మొనర్చిన

బ్రహ్మశ్రీ వేమూరి శ్రీరంగనాయకులుగారు

పొందిన

క॥ ఓమ ద్భక్తిలలామా !

ప్రేమరసస్థేమ ! రుచిర ♦ విద్యత్కామా !

వే మురి శ్రీరంగప్రభా

ధామా ! వివాహలనఁ గృతికి ♦ దారి లభించెన్.

శా॥ సకలైశ్వర్యము లాయురున్నతులు భా

స్వత్పుత్రి లాచంద్రతా

రకసత్కర్తులు భోగభాగ్యములు శ్రీ

రమ్యంబులౌ గేహముల్

ప్రకటారోగ్యము లాంజనేయపదసే

వాసంపదల్ దివ్యభా

వికులోత్కర్ష లాసంగి మారుతి మిమున్

వేమూరి శ్రీరంగనా

యకభక్తున్ బదివేలకాలములు న

వ్యప్రేమతోఁ బోదుతన్.

మ॥ ధనముల్ గల్గిన లాభమేమి ? కనలే

దా ? ఘోరసంసారబం

ధనముల్ కుత్తుకఁజుట్టి లోభమదమా

త్సర్యాగ్ని సందీపనేం

ధనముల్ బుద్ధిని బుగ్గిసేసి హరిపా

దధ్యానలోపాత్తదం

ధనముల్ ముప్పులు గుప్పి జీవితఫలా

ధారైకదూరత్వనై

ధనముల్ అంపిలి శోకవర్షనములై

దాహంబు రెట్టింప మీ

ధనముల్ మారుతిభక్తిసాధనములై

ధన్యాత్మ ! వర్ధిల్లుతక్.

తే॥ గీ॥ అంజనాసుతపదనిలీ ✦ నాంతరంగ

మంది తాము విద్వత్కవు ✦ లగుట నాదు

కృతినిఁ బోషించి నన్నొక్క ✦ కృతిని జేయఁ

బూనినట్లై మారుతి మిమ్ముఁ ✦ బోచుఁగాత॥

ఇట్లు,

బాలాంజనేయ దయాస్వరూపి,

అచ్యుతుని వేంకటాచలపతిరావు,

గ్రంథకర్త.

ప్రకటన

—:0:—

ఈగ్రంథ ముచితముగ నియ్యబడును. వలయు
వారు గ్రంథకర్త యొద్దఁగాని, ముద్రాపకుల యొద్దఁ
గాని స్వయముగ వచ్చి స్వీకరింపఁగలరు.

గ్రంథకర్త

బ్రహ్మశ్రీ అచ్యుతుని వేంకటాచలపతిరావుగారు,
మ్యునిసిపల్ ఆఫీస్, గుంటూరు.

ముద్రాపకులు

బ్రహ్మశ్రీ వేమూరి శ్రీరంగనాయకులుగారు,
ఓవర్సీయర్,

ఉయ్యూరు, నూజిపేడు తాలూకా.

బ్రహ్మశ్రీ భాగవతుల అన్నపూర్ణయ్యగారు,
తెనాలి.

తొలి పలుకు

—:0:—

సీ॥ శ్రీపరాశరమహా ♦ ర్షి పోక్తసంహిత

నార్జించె మున్నె య ♦ న్నయ్యగారు

దానిఁ బోషించి రా ♦ త్మజులు విజ్ఞానసం

పూర్ణతా దక్షిణా ♦ మూర్తి శాస్త్ర

లమ్మహాత్మునిపుత్రు ♦ లైపూజ నిలిపిరి

హనుమదార్యాన్నపూ ♦ ర్ణయ్యబుధులు

ఈతండ్రిబిడ్డల ♦ పేరేపణంబుచేఁ

దెలిఁగించె నచ్యుతా ♦ చలవరుండు

తే॥ గీ॥ అన్నయాత్మజాతస్ఫూర్తి ♦ నన్నయాత్మ

జాతభాగవతాన్వయ ♦ ఖ్యాతవిభవ

దక్షిణామూర్తి దివ్యక ♦ టాక్షమహిమ

లెసఁగి మారుతి దయను మా ♦ కొసఁగుఁగాత॥

ఐమంతంబై పుణ్యభూమి యనుయసము దెసలఁ బ్రస
రింపఁబంపిన మనయార్యావర్తమునందు సకలార్థముల సమ
కూర్చిప్రజాక్షేమకరములగుసర్వశాస్త్రముల రచించి ప్రశస్తిఁ

గాంచిన శ్రీపరాశరమహర్షి తొలుదొల్ల వాసిన “ పరా
 శరసంహిత” యనుగ్రంథ మొకటిశ్రీయాంజనేయమంత్రోపాస
 కులకుఁ బ్రమాణభూతమై పఱఁగుచున్నది. కాని కలికాలదౌ
 ర్భాగ్యదశచే నట్టిగ్రంథములకు ముద్రితాకారము లభింప
 కయు, శిథిలగ్రంథభాగ సంపూరణలు సేకూరకయు నవి తాళప
 త్రాకారములతోనో యముద్రితగ్రంథరూపములతోనో క్వాచి
 త్కముగ భక్తులయిండ్లలో నిలిచియున్నవి. ఇట్టిగ్రంథరాజ
 మొకటి తెనాలిలో శ్రీహనూమత్ప్రతిష్ఠాద్యనేక ధర్మకార్య
 నిర్వాహకులును శ్రీ పంచముఖాంజనేయ భక్తాగ్రేసరులును,
 మహత్తరమైన యమనస్కుయోగసంసిద్ధులునగు బ్రహ్మశ్రీ
 భాగవతుల అన్నయ్యగారిచే సంపాదింపఁబడి వారి కొమారు
 లగు బ్రహ్మశ్రీ సాంబదక్షిణామూర్తి శాస్త్రిలుగారియింట
 నుంట వారి పుత్రరత్నములగు శ్రీ యన్నపూర్ణయ్యగారు
 నాకు దయతో నెఱింగించిన నే నానందించి యందలికథా
 భాగమును గొంత గ్రహించి నాలుడేండ్లవెనుకనే
 “ అధ్యాత్మకీర్తనావళి” వ్రాసితిని. దానికానందించి యీకథా
 భాగమునే శ్లోకపద్యగద్యగేయమంజర్యాది యుక్తముగ,
 నొకకాలక్షేపమును వ్రాయుటకు బ్రహ్మశ్రీ సాంబ దక్షిణా
 మూర్తిశాస్త్రిలుగారు నా కానతి నొసంగ నేను వారల
 యాన నొదలఁదాల్చి బాలాంజనేయ గురుకటాక్షశక్తిచేత
 నీసత్కృతి నెట్లా పరిపూర్తిఁ గావించితిని. సంగీతసాహిత్య

విద్యావాసన లేకోశమునఁగానరాని నాబోటులిట్టియుద్యమము సంకల్పించుట హాస్యాస్పదము కావచ్చును. కాని యుడుత కుడుతభక్తి చాలదా యనియు 'నపశబ్దంబులఁ గూడి యున్నఁ బరమేశాలాపముల్ నిత్యమోక్షపదప్రాప్తికి హేతువా'ననియు, 'దారితెక్కలి రాముఁ దల్లకిందుగఁబాడి పుట్టతో మోక్షవిభూతిఁ గొనఁడొ' యనియు, బలుకుట మన పనియేకాని పలికించెడివాఁడు సర్వభూతాంతర్యామి కలఁడు కదాయనియు వేనవేలుపేరాసలు నాకోర్కులఁ బెద్దసేయ నే నొక్కనాఁ డింతకు సాహసించితిని. కాని నాసాహస మెంతవ అకు ఫలించెనో గుణగ్రహణపార్శ్వ లగు పండితమహాశయులు నిర్ణయింపఁగలరు. ఫలాపేక్షారహితుండనై నే నొనరించినట్టి యీహనూమత్యేనావిధానమునం దేయెడనేని లోపము లుండి నచో నన్నుమన్నింపవలయునని పాఠకమహాశయులకు సహస్ర వినతు లొనరించుచున్నాఁడను.

ఈకథారచనయందు సాయమొసంగుటకు సంగీత సాహిత్యరసకోవిదులచే రచింపఁబడిన యక్షగానకాలక్షేపముల నాదర్శములుగఁ గైకొని యందలిగీతగేయాదులకుఁ బ్రతిబింబములను ఛాయలను రచించితిని. ఇట్లున్నంగూడ నచ్చటచ్చట సామాన్యాధునాతనకాలక్షేపసరళిం దాఁటి నడిపించినట్లు పాఠకమహాశయులకుఁ దోచినచో నవి మఱింతవన్నెఁగూర్చునను నూహచే వ్రాయఁబడినవే కాన క్షంతవ్యములు. ఈకథలో

నుపన్యాసప్రకరణమును శ్రోతృప్రరోచనార్థమై వ్రాసితి నేకాని
 యుపోద్ఘాతప్రకరణము కథాభాగమునం దత్యావశ్యకము.
 ఇయ్యది యాంజనేయావతారకథాహేతువివరణ ప్రధానము
 గాన ముఖ్యము. గ్రంథము పెద్దదై రెండురాత్రులకాలక్షేపము
 నకుఁ జాలియున్నది. చిన్నకథను బెద్దసేయుట దుష్కరముగాని
 పెద్దకథను సంకుచితముగావించుట కథకునిచేతిలోనిపని యగు
 టంజేసి సుకరమేకదా యని నే నట్లు కావించితిని. దానంజేసి
 కథకులు మున్నుం దావశ్యకములగు కథాఘట్టముల నేర్పరిం
 చునప్పుడు నీరసశకలములనే పోనెట్టి, చెప్పినతమకును వ్రాసిన
 నాకును మాటఁ దక్కింప వేడికొనుచున్నాఁడను.

ఈగ్రంథము వ్రాయుటకు నన్నుఁ బోత్సహించినట్టి
 బ్రహ్మశ్రీ భాగవతుల సాంబదక్షిణామూర్తిశాస్త్రిలుగారికిని
 శ్రీ అన్నపూర్ణయ్యగారికిని, దీనిని ముద్రింపించుటకు ధనసా
 హాయ్య మొసంగిన బ్రహ్మశ్రీ వేమూరి శ్రీరంగనాయకులు
 గారికినిఁ జాగిలి వేయినమస్కారము లొనరించుచున్నాఁడను.

ఈగ్రంథమును దయతోను శ్రద్ధతోను ముద్రించిన
 చంద్రికాముద్రాక్షరశాలాధిపతులకును బ్రహ్మశ్రీ చతుర్వేది
 అమరేశ్వరశాస్త్రిగారికిని నాహృదయపూర్వక వందనశతము
 లర్పించుచున్నాఁడను.

కవిమనోరథము.

శ్లో॥ శ్రీమంతం బగునచ్యుతాన్వయమునన్

జెల్వొందు కౌండిన్యగో

త్రామేయప్రభుకృష్ణయూర్యునకు న

ర్సమ్మందు జన్మించి వి

ద్యామాధుర్యలవంబుఁ గాంచుచు భవ

ద్గాఢానుధాంభోధి వీ

చీమాలన్ విహరించు నే నచలుడన్

జేపెట్టవే ! మారుతీ !

శ్లో॥ శ్రీ కళ్యాణగుణాస్పదంబనుచు వా

సింగన్న నీసత్కృపా

లోకానందముఁ గాంక్ష సేసి నినుఁగొ

ల్తున్ గాడె ? నీవాడనై

నీ కారుణ్యము దేవురించవలెనే ?

నీకున్ సగోత్రత్వవి

ఖ్యాకుం డీతఁ డటంచునై న దయరా

దా ! నన్ను దీవించఁగన్ ?

చ లనము లేనిసంపదయు

సజ్జనసన్నత వంశవృద్ధియున్,

లలితచిరాయురున్నతి, స

లక్షణలక్ష్మితచిద్విభూతి, లో

పలఁ బటుధైర్యదీప్తి, నతి

భారపు సంస్మృతికిన్ రవంత భీ

త్రిలని మనం, బాసంగి ననుఁ

దేల్చుఁగదే ! జగదేకపావనీ !

ఓ॥ త త్సత్.

గు ౦ టూ రు
ప్రజోత్పత్తి విజయదశమి.

}

ఇట్లు,
బుధజనవిధేయుఁడు,

అచ్యుతుని వేంకటాచలపతి రావు.

శ్రీ

బాలాంజనేయము

అను

సువర్చలాంజనేయకల్యాణము.

(ఉపన్యాసస్రకరణము)

మారుతిస్తవము

శ్లో॥ ఓంకారశ్రుతిపేయసారభరితాం

ద్విగ్దాలకూలంకషాం

సీతాజానికధానుధామధురితాం

భక్తావనైకోద్యమాం

కర్ణామే శ్రుణుతాం సదా హనుమతో

లోకత్రయే ఘోరత

శ్రీరామామృతపానలీనమనసా

లాంగూలఘంటార్భటీం ॥

స్త్రీ॥ ఓమంచుఁ జెవి కింపు ♦ లోమెడి చప్పుడు

నిగ్గులు నింగికి ♦ నిండి పొరల

ఆశాతటీసీమ ♦ లంటి రాపిడివెట్ట

దెసలు పాదులు సల్లి ♦ దసలిపోవ

జానకీపతికథా ♦ గానసుధారస

మిళితమై తీపులఁ ♦ జిలకరింప

భక్తరక్షణకళా ♦ పారీణమా హుటా

హుటితోడఁ బరుగెత్తు ♦ పటిమ తోప

తే॥ గీ॥ ముజ్జగంబుల నడయాడు ♦ మూర్ఛదాల్చి

రామపాదనిలీనాంత ♦ రంగ మంది

యమరగణగేయుడైన శ్రీ ♦ యాంజనేయు

వాలఘంటాధ్వనులు మమ్ము ♦ నేలుఁగాత॥

ఆని యిట్లచలకవి కథానాయకుని సంస్మరించి యీకథ నిర్విఘ్నముగ సమాప్తి నొందఁగలందులకు గణపతిని సరస్వతిని నిట్లు ధ్యానించుచున్నాఁడు.

వినాయక స్తవము.

శ్లో॥ అగజాననపద్మాంకం గజానన మహర్నిశం

అనేకదం తం భక్తానా మేకదంతం నమా మ్యహం॥

కీర్తన.

లంబోదరా ! నమో నమస్తే

శాంభవీసుత ! శుక్లాంబరధర ॥శ్రీలంబో॥

సంతతశుభకర ! అంతకభయహర !

అంతరాయతిమిరోపహంతికర ॥ లంబో॥

అంబరకేశ హృదంబుజభాస్కర !

అంబుదడంబరతనుభాసా ! హే

రంబ ! వరంబు కరం బొసఁగుచు హృద

యాంబరవీధి ముదఁబిడవే॥ శ్రీలంబోదరా॥

విఘ్నాధిపతి నిర్విఘ్నముగ సంస్తుతించి సరస్వతీ దేవిని బ్రాక్షింపఁగోరి

సరస్వతీ ప్రార్థన.

ఉ॥ శ్రీపతి ప్రేమమై సిరిని ♦ జేర్చె నురంబున నట్టులుండ నా
రీపతి భార్యకై నిజశ ♦ రీరములో సగమిచ్చెఁగాదె నే
మీపదసేవ సేయ ఫల ♦ మే తలవాకిట నిల్పినారు నే
నోపనటంచు నవ్వునలి ♦ నోడ్చువరాణికిఁ జాగిలించెదన్.
తల వాకిలి యనఁగా నోరు, ముంగిటి వాకిలి యనియు నర్థము.

కీర్తన.

వాణి! పాహి పాహి - వాక్పాటవం నిధేహి మయి -॥ వాణి॥

ఆయాహి - మాజహిహి -

అసేవామహి - పితామహి మాం ॥ శ్రీవాణి॥

నిగమాంతవీక్షి కే - నిరతాంఘ్రికమల యుగళి

నిష్యంది మధుసుధాళి

నిధీయతాం ముఖే మమ శ్రీ॥ వాణి॥

శుభవాణి ! తే భవాని తనయ శ్మశాబ్జపాణి

అలివేణి ! కీరవాణి ! గీర్వాణి ! బ్రహ్మరాణి !

కరవాణి వందనాని వాణి॥ వాణి॥

పరమగురు సంకీర్తనము.

శ్లో॥ సంసారేఽస్మిన్ కలుషజనుషాంభోధివీచీగతం మాం

దృష్ట్వా పంకే గళితవచనం కంఠదఘ్నం నిమగ్నం

మాభైషీరి త్యభయ మవదత్ యో విభుస్తం యతీంద్రం

బ్రహ్మానందం భవభయనుదం మగ్ధమం భాజయామి॥

మ॥ ఘనసంసారమహాబ్ధిభీకరతరం

గ శ్రేణులం దీడఁజా

లస నే గుత్తుకబంటిరొంపిఁబడి య

ల్లాడక విలోకించి “నా

యన ! భీతిల్లకు”మంచు వెకజఱచె బ్ర

హ్మనందయోగింద్రు లా

యన ముక్ మెట్టినపాదుకల్ మనములో

ధ్యానింతు మోక్షార్థినై ॥

శ్రీ

(ఉ ప న్నా స ము)

(భగవన్నామ సంకీర్తనము : తత్ఫలము.)

కీర్తన.

శ్రీరామా ! గుణధామా !

శ్రితజనతారకనామా ! జయ ! జయ ! ॥ శ్రీరామా ॥

మునిజనమానసవనజారామా !

ఘనమేఘశ్యామా ! రామా ! జయ ! ॥ శ్రీరామా ॥

భవదంఘ్రిసరోజాతమరందం

పిబతు సదా చేతో మే జయ ! జయ ! ॥ శ్రీరామా ॥

శ్రీమన్నారాయణమూర్తి నే సర్వకాలసర్వావస్థలయందుఁజి త్తంబుల
నెడఁబాయనిదీక్షతో ధ్యానించుపుణ్యాత్ములవిభవాతిరేకంబు లాసించి.
యచలకవివర్యుఁడు

భవదంఘ్రిసరో..... జయజయ శ్రీ ॥

యని గానమొనర్చెను. దీనియర్థం జేమియన

తే॥ గీ॥ నియమగుఁదమ్ములందుఁ దే ♦ నియలఁ గోరి

యెల్లపుడు నామనంబు రం ♦ జిల్లుఁగాత ॥

ఎల్లపుడు రంజిల్లుట దుర్లభమనుకొందురేమో - అట్లు కాదు. నిజ
మైన భక్తిలక్షణము నొకపారశీకకవి యిట్లు వర్ణించెను.

కీర్తన.

నిజభక్తి లక్షణము వినవయ్య - అహ
ర్నిశలు దానికి నెఱుకపడవయ్య
కదలనియ్యదు నిద్రఁ గననీదు - కూడు
గుడువనియ్యదు దప్పిఁ గొననీదు. (మధుమురళి)

ఇంతయేల మనభాగవతమునందే యిట్లు వర్ణింపబడి యుండలేదా?
పానీయంబులఁ ద్రావుచుం గుడుచుచున్ ♦ భాషింపుచున్ హాసప్రీ
తానిద్రాదులఁ దేలుచున్ దిరుగుచున్ ♦ లక్ష్మించుచున్ సంతత
శ్రీనారాయణ పాదపద్మయుగళీ ♦ చింతామృతాస్వాదసం
ధానుండై మఱచెన్ సురారిసుతుఁ డే ♦ తద్విశ్వమున్ భూవరా॥

కావున నారాయణస్మరణంబు సంతతముం గావించు ధన్యుల
భాగ్యము వర్ణనాతీతము. ఈ నారాయణ మంత్రప్రభావ మండలకు నోచ
వించుట దుష్టభము.

ఒకానొకనాఁడు భగవన్నామ స్మరణమే వెన్నతోబెట్టి పెంచఁ
బడిన నారదమానీంద్రుఁడు తనకే తత్ఫలము విషయమై కొంచెము సంది
యముతోచి నారాయణసన్నిధానంబునం దాసందేహానివృత్తిఁ గావించు
కొందమని బయలుదేరి మహాతీతంతురిలు శ్రుతులు వెట్టుచుండ వైకుంఠ
మందిరద్వారంబు డాయంజని శ్రీవిష్ణులోకమును సమీపించుకొలందియుఁ
బారవశ్యము జనింప భక్తిచే లీనమగుచూపులతో నిట్లు గానంబు సేయు
చున్నాఁడు:

కీర్తన.

నారాయణ ! భవతారణకారణ !
పారావార సుతారమణా !
దీనలోకపరిపాల ! మురారే !

దివ్యమంగళాకార ! హరే !

సురవర ! సురుచిర ! సుఖకర ! మురహర || నారా ||

అని పాడుకొనుచు వైకుంఠ ద్వారపాలకులయిన జయ విజయములం దాసి.

మంజరి|| నారాక నెటింగించుడి హరికిన్

నయకోవిదులారా ! ముద మొలుకన్

నా రాలోనికిఁ జని శ్రీనాథుఁడు

వైకుంఠంబున లేడని పలుకన్.

గంపెఁడాసతో వచ్చిననారదుం డింతటితో నిరాశఁడెందక శ్రీవిష్ణుని నాడలు లక్ష్మీదేవి యెఱుంగకుండునాయని యామె సమీపంబున కేగి

క్రీ ర్తన.

అమ్మ ! తెలుపవే ! శ్రీహరి యేడకరిగెనో మా || యమ్మ నెమ్మనమునఁగల్గుసందియ మ్మమగన్ వచ్చినాడ || నమ్మ ||

అని పార్థింపు మునివరుంజూచి సత్కరించి కటాక్ష వీక్షణములతో నాతనికి బ్రహ్మానంద రసధనముల నొసంగి.

తే|| గీ|| తండ్రి ! నారద ! వైకుంఠ ♦ ధాముఁ డిప్పు

• డరిగె నెటకొ తదేకని ♦ ప్లాత్ముఁడగుచుఁ

దపముచేయుచున్నాఁ డింకఁ ♦ దడవులేదు

మరలివచ్చును గూర్చుండు ♦ మనియె లక్ష్మి.

అనిన మానివరుండు కూర్చుండి శ్రీహరిరాక నిరీక్షించుచు నంతవఱకుండుండనేల యని కాలము వృథసేయనొల్లక తిరిగి నారాయణుం బాడఁగోరి.

కీర్తన.

సర్వస్థితిలయ కారణ ! వారణ

శ్లోకనివారణ ! శ్రీరమణా !

మునిజన మానస వనజవిహారే !

మధుకైటభదానవహారే !

సురవర ! సురుచిర ! సుఖకర ! మురహర ! ॥ నారా ॥

ఇంతలో శ్రీహరి ప్రత్యక్షుండై తనమౌల నిలంబడియున్నది నారదుండు హర్షపులకితాంగుం డగుచు నిటలతలంబునఁ దనకేలుఁదొంగి జూడించి.

కీర్తన.

నిగమభేల ! తే నమో నమో

కరుణాలవాల ! తే నమో నమో

దీనపాలకా ! నమో నమో

గోపాలబాలకా ! నమో నమో ॥

నారదా ! “ ఊరకరారు మహాత్ములు ” నీ కేమి కావలయునో కోరుకొ మ్మన్నంత

కీర్తన.

స్వామీ ! మీరెచ్చటికిం జనినారలో ! ఓ ॥ స్వామి ॥

ఈ మహిత వైకుంఠ ధామంబు దిగవిడిచి ॥ స్వామి ॥

నే నతిప్రసంగము చేసితి ననుకొనక నాయం మద్భవించిన యీ కొత్తసందియములం దీర్చ వేడెదనన్న నారాయణుండు.

కీర్తనా శ్లోకము.

నాహం వసామి వైకుంఠే న యోగిన్మాదయే రవౌ

మద్భక్తా యత్ర గాయంతి తత్ర తిష్ఠామి నారద !

కావున నీవు నన్నిచటఁ బాడుకొనుచుంటు విని యిటు కరుగుఁదెంచి
తిని. భక్తితో న న్నెవ్వరెవ్వ రెక్కడెక్కడఁ బాడుచుందురో నే నక్క
డనే తపంబుఁగావించుచు వారక నిలిచి యుందును.

అనిన విని నారదుం డబ్బురంపడి

గీ॥ “ముజగములు మీకై తప ♦ ముంబొనర్పఁ
దపము దేనికై మీరలు ♦ దాల్పవలసె ”

అను ప్రశ్నకుం జిలువగవు నవ్వి “నారదా! మాకుమాత్రము తపము
లేవనుకొంటివా ?

భగవదర్చనాపేక్ష త ♦ పంబు మీకు
భక్తసంతానదీక్ష త ♦ పంబు మాకు ”

అని బదులొసంగ సంతసిల్లి “స్వామి! మీరానారాయణభజన తత్పరు
లనెట్లు రక్షింతురో నాకర్థమే కాకున్నది. పుణ్యకార్యము లొనర్చు వార
లకే యిక్కట్లు దొంతరలు దొంతరలుగాఁ బైపయిం దొర్లి పడుచుండును.

శ్లో॥ గీ॥ పరమభక్తి మీపాదాబ్జ ♦ నిరతులైన
నారలకె యాపదలు పొర్లి ♦ వచ్చుచుండు
నిన్నుఁదక్క వేతెవ్వరి ♦ నెఱుంగనట్టి
సాధుఁ బ్రహ్లాదు రక్కసి ♦ బాధ లిడఁడె ?

కావున భాగవతదర్శకంబునను భగవన్నామ స్మరణంబుననుఁ
బ్రత్యక్షకష్టము లప్పుడప్పుడు కనుపడుట నటుండనిచ్చి దానివలనఁ బరో
క్షఫల మేదైనంగలదేని వివరింపుమ”నిన నారాయణుం డిట్లునియె.

మంజరి॥ పరమరహస్యం బీప్రశ్నం బను
భవవేద్యం బని తెలియవలెక
సరగున మాటలతో వివరింపఁగ
సాధ్యమె ? నీవే యెఱుంగవలెక.

కావున నీవే యరిగి హిమాలయమునం దుత్తరశిఖరమున నొక్కరసాల
వృక్షాగ్రమునందు రామచిలుక కలదు. దాని నడుగఁబొమ్మన్నంతనే నార
దుండు చనిచని యామావిగున్నకడ కేగి రామచిలుకకై వెదకుచు రామ
వామగానంబు చెవిసోఁకినతావున కేగి.

గీ॥ రామ ! రామ ! రామాయంచుఁ ♦ బ్రేమమీర
శాఖిశాఖాగ్రమునఁ బాడ ♦ సాగి కొమ్మ
తొట్లఁ దెమ్మెర లూపఁగాఁ ♦ దూగునట్టి
రామచిలుకను గాంచి నా ♦ రదుండు పలికె॥

ఓయీ ! శుకరాజమా ! ఈయారామసీమలం దారామస్మరణ
భాగ్యము నీకు లభించినది.

చ॥ అనుపమ రామనామమధుఁ రామృతపానము నీకుసాంపు; దు
ర్జనచరితాంబుధిఁ మునిఁగిఁ సంతసమందుచుఁ జల్లులాడుటే
మనుజుల కింపు; రామపదఁ మాధురి జన్మధనంబు నీకు, నీ
యనితర భాగ్య మేమి ? చిలు ♦ కా ! నరజాతికి బుద్ధిచెప్పవే॥

అని విసుతించి పిదపఁ దనవృత్తాంతంబు శెఱింగించెదనని “చిలుకా!
నేను నారదుండను. నారాయణుం డనుప వచ్చినాఁడ. మిమ్మొకప్రశ్నం
బడుగఁగోతినపనితో నా మహానుభావుండు న న్నిటు కపించె ”

కావున నోశుకమాణిక్యమా ! నావిన్నప మాలకించి నా సందేహ
నివృత్తిం గావించిన నీ దయను బాడుకొం చేగదను.

కీర్తన.

నారాయణస్మరణే మహత్వం
రే! రే! వద యది జానాసి త్వం ॥నారా॥
పరమభాగవత దర్శనతత్వం
ఫలితం వద యది జానీషే త్వం ॥నారా॥

ఆరామచిలుక నారదునిఁగాంచి నారాయణస్మరణమును జేవినించి
తత్తణుల పాణంబుల విడిచి నేలంబడెను - దాని కచ్చెరువంది చింతా
క్రాంతిఁడై తిరిగి వైకుంఠుని డాసి శ్రీవిష్ణుని మాయావిలాసంబునకు లో
లోన నవ్వుకొనుచు శ్రీహరింజేరి.

కీర్తన.

నీ మాయలక బామరు లెటు లెఱుంగఁదరంబా
చంద్రబింబమెట్లు భూమిఁ జుట్టి ప్రదక్షిణ మొనర్చె
ధరణి యల్లిబిల్లులతోఁ దరణి నెట్లు చుట్టివచ్చె
గాలచక్ర మెట్లు మింట గాలిగిలకపగిది నాడె
గ్రహమాలు గొబ్బిళ్ళుతట్టు కరణి నెట్లు సూర్యుఁజుట్టె
వీరినంటఁగట్టి త్రిప్పు దార మెచట దాచితివో
అభిరామా ! జితసోమా ! గుణధామా ! పరంథామా !
పామరు లెటు లెఱుంగఁ దరంబా నీ మాయలక.

కావున నోజగదీశా ! నా నొక్కమాటతో బదులిచ్చి పంపుండని
నారడుండు ప్రార్థించినఁ గాంచి విష్ణుఁ డోనారదా ! పుక్కిటిపురాణముల
వలన ఫలంబు లేదు. నీవే స్వానుభవంబుచే నెఱుంగఁదగువిషయ మియ్యది.
ఓపికతో మరలఁజని కౌశాంబీనగరమున నిగమశర్మయింట నొక్కహోమ
ధేనువు కలదు. దాని నడిగి రమ్మన్నంతనే

మంజరి॥ అంతట విప్రునికౌశాంబికీఁ జని

యాగోవుక దర్శించె

సంతసమున దాని డాసి మునివరుఁ

డెంతో యలరి ప్రశ్నించె.

ఈ గోవునకుంగూడ నేమికిడు మూడునో యని తెలవారుజామున
నేగి యజమాను లెఱుంగకుండ నాయావుం జేరి “గోరాజమా !

కీర్తన.

నారాయణస్మరణే మహాత్వం

రే ! రే ! వద యది జానాసి త్వం || నారా ||

పరమభాగవత దర్శనతత్వం

ఫలితం వద యది జానీషే త్వం || నారా ||

అయావు నారదుని దర్శించి హరినామస్మరణంబు విని తత్త్వమే యథాపూర్వము చిలుకవలె ధరంబడెను.

తిరిగి నారదుండు వైకుంఠవాసుని దర్శించి “ స్వామీ నన్నింకను బరిక్షించితిరా ! మీమాయలీల లెవ్వరి కెఱుక ? నే నెచటికి వెళ్ళినను దురంతములే సంభవించుచున్నవి. ఈ పాప మెవ్వరిదో ? అచట జలుకం జంపితి. ఇచట గోవుం గూల్చితి. ఎందుల కీమాయనాటక మాడించుచున్నా రోగదా. మీ మాయల నే నెఱుంగ నెంతవాడను ?

కీర్తన.

నీమాయలక బామరు లెటు లెఱుగఁదరంబా ?

ప్రాద్దుపాదుపు పూల కేమి బుడ్డి చెప్పి నడపించెదా ?

స్తీతాకోకములు కట్ట చీర లెచట నేయించెదా ?

కీటము నేమంత్రముతోఁ దేటియట్ల గావించెదా ?

రాతిలోనికప్ప కేమి మేత పెట్టి బ్రతికించెదా ?

ఇట్టివీరివిదైలకుం బుట్టినిల్లు నీవకదా !

అభిరామా ! జితసోమా ! గుణధామా ! పరంధామ !

పామరు లెటు లెఱుగఁదరంబా నీమాయలక !

నీమాయ లగాధములు గాన నన్నింతటితోఁ బంపుమన్నఁ దా నా నారదవచస్సుల కబ్బురంపడి “ మునివర్యా ! భయము వలదు. నీ కేదురితమును రాజాలదు. విదేహరాజునకుఁ బుత్రుఁడు జనించియున్నాఁడు.

అతఁడే నీసందియముందీర్ప సమర్థుఁడు పో” మృన్నంతనే విని నారదుండు
“ ఈకళాత్య గోహత్య లసపాయము లైనవిగాని యీరాకొమరుం డట్లే
యగునేనిఁ జూపుచుప్పించుకొను టెట్లా ? ” యనుకొనుచుఁ జనిచని.

తే॥ గీ॥ గుండె పిచపిచమన నార ♦ దుండు రాజ

మందిరము డాసి జనకస ♦ మక్షమందు

డోలికాకేళికాశ్రీల ♦ నోలలాడు

బాలుఁ గని వానితోఁ బల్కుఁ ♦ బాలుపడియె॥

తొట్టె ద్దగఁ కేగి రాజాజ్ఞ వడసి నారదుండు బాలు నుద్దేశించి
“ రాకుమారా ! ” యన్నంతనే శిశువు కనులు తెరచి మునిముఖాంబు
జము వీక్షించెను. తదనంతరము నారదుండు బాలునితో.

క్తిర్తన.

నాగాయణస్మరణే మహత్వం

రే! రే! వద యది జానాసి త్వం॥నారా॥

పరమభాగవతదర్శనతత్వం

ఫలితం వద యది జానీషే త్వం ! ॥నారా॥

అనిపలికినంతనే బాలుండు నోరుఁదెరచి సన్నని కంఠస్వరము
తోఁబెద్దవారు మాట్లాడుసరణి ననుకరించుచు.

స్త్రీ॥ ప్రాకృతసంపదకా ♦ రామరామాయంచుఁ

బలుక నేర్చిన రామ ♦ చిలుక నేనె

పుణ్యంబు హెచ్చి వి ♦ పురివియింటఁ బరిచర్య

గావించు హోమంపు ♦ టావు నేనె !

ప్రాక్షనసుకృతంబు ♦ పండి రాజ్యవిభూతి

దొడ్డఁగాఁ గరురాచ ♦ బిడ్డ నేనె

మరల మిమ్ములఁగాంచి • హరికీర్తి వింటచే
ముందు బ్రాహ్మణజన్మ • మందు దేనె ||

తే॥ గీ॥ పరమభాగవతుల మిమ్ము • దరిశనంబు
చేసి మీహరిగానంబుఁ • జెవులవేసి
కొన్నమాత్రాన నాదగు • పున్నె ముబ్బి
యుత్తమోత్తమ జన్మ నే • నెత్తినాడ॥

అనిన నారదుండు తత్వంబెఱింగి తిరిగి నారాయణస్మరణఁగావించుఁ
కొనుచు నిజమందిరంబున కరిగెను.

కావున నోభక్తాగ్రేసరులారా! నారాయణ స్మరణంబు చేసినంగాని
విన్నంగాని భగవద్భక్తులం గూడినంగాని పాడినంగాని మానవులకు నోపాన
ప్రాయమైన యుత్తమోత్తమ జన్మ లభించి పరంపరగా వారల మోక్షంబు
నకుం జేర్చుచున్నది.

దీని నెఱింగియుంగూడ మానవులు పూర్వజన్మవాసనాప్రాబ
ల్యమువలన నీశ్వరభక్తి కుదురుటకుఁ బ్రతిబంధకంబగు సంసారజంబాల
మునం దొప్పఁదోగుచుఁ దమయమూల్యమగు నాయుర్దాయము వృథ
పుచ్చుచున్నారు. మానవులజీవితములతో రూపాయకుఁ బావతాతే
తుదకు దక్కుచున్నవి.

ఉ॥ ఆయువు నూరువర్షములు • నందు సగంబు నశించు నిద్రచే.
నాయరలో సగంబు చను • నంచితబాల్యజరాప్రసక్తిచే!

ఇట్టి స్థితిలో మనుజునకు భగవచ్చింతన కొకకొన్ని గడియలు
మాత్రమే లభించుచున్నవి. కావున నిద్రాప్రాకూడదని పాపశీకకవి.

చిత్తము.

చావునకుఁ గవలతమ్ముఁడు కాదె-నిద్ర
సహవాసమును మానుకొనరాదె

గోరిలోపలఁ బండుకొనవచ్చుఁ బిదపఁ

గొల్లకొల్లగ నిద్రఁబోవచ్చు (మధుమురళి)

కావున నీ మనజీవితము లెట్టివనిన.

శ్లో॥ మరణం ప్రకృతి శ్శరీరిణాం

వికృతి ర్జీవిత ముచ్యతే బుద్ధైః

క్షణమ ప్యనుతిష్ఠతే శ్వసన్

యది జంతు ర్నను లాభవా నసౌ॥ (కాళిదాసః)

తే॥ గీ॥ మరణమే జీవికి సహజ ♦ మగుటచేత

బ్రతుకుటయ యస్వభావమై ♦ పరగునండు

చూడఁజూడ గడియ శ్వాస ♦ లాడెనేనిఁ

జాలు నతనిఁబోలినభాగ్య ♦ శాలి లేడు॥

కాల మింతయభూర్వమై యమూల్యమైనను సార్థకము గావించు
కొనక యుత్తమ జన్మకు హేతుభూతమగు నారాయణభజన సలుపక

మ॥ సరసీజాక్షపదారవిందయుగళి

స్యందన్మరందంపుమా

ధురిచేతం దరియింపఁగల్గినమహా

త్ముల్ చన్న పెందారులం

బరమానందముతోడఁ బాడకయ దు

ప్రారంభులం బాడి వా

సరముల్ త్రోయఁదలంచుచుందు రివెపో

సంసార ఘోరార్భటుల్॥

ఈ సంసారమోహంబులోఁ బడక తోకాభిరామాయ పారాయ
ణలో మునుంగక కొంత కాలమైనను శ్రీమన్నారాయణ మదిందలంచినచో
మానవు లుత్తమపదవి నందఁగలరని తేలుచున్నదిగదా.

ఇంతట నెవ్వరి ధ్యానింపవలయును ? ఎట్లు ధ్యానింపవలయును ?
 ఈ విషయము కడుంగడు దుర్విశేషము. మహానుభావులునైత మిచటఁ గింక
 ర్తవ్యతామూఢులై యున్నారు. అవలకవి యాయభిప్రాయము నిట్లు
 విశదీకరించుచున్నాఁడు.

శ్రీస్తవ

దేవ ! తవ సేవావిధానం

భావయామి కథం న జానే || దేవ ||

సర్వగత పరిపూర్ణ మహా

ఆవాహయామి కథం భవంతం || దేవ ||

నిఖిలజగదాధారిణే తే

బ్రూహి కః పీఠో నహి తే || దేవ ||

అచ్యుతాచల మాత్మరూప

మహా కథం వందే ప్రభో ! భో ! || దేవ ||

స్తవమాత్రి

అంతట నిండియు ♦ న్నట్టిని నిచ్చోట

నిలువరమ్మని యెట్లు ♦ పిలువనేర్తు ?

అఖిలలోకాధారు ♦ డైనని నేరీతి

బీటపైఁ గూర్చుండ ♦ బెట్టనేర్తు ?

మురికియే యనుమాట ♦ నెఱుంగని నీకుఁ గా

ల్గుడుగుజలం బెట్టు ♦ లిడఁగనేర్తు ?

నిత్యశుద్ధుండవా ♦ నీ కెటు లాచమ

నార్థమై తీర్థ మి ♦ య్యంగనేర్తు ?

మకిలపట్టని నీదు ♦ మై నెవ్వధి మది

కింపుగా స్నాన మా ♦ డింప నేర్తు ?

పదునాల్గు భువనము ♦ లుదరంబునన్ దాల్చు
నట్టి నీ కెటు బట్ట ♦ గట్టనేర్తు ?

నిఖిలంబు తనయందె ♦ నిలిపిన నీ కెట్లు
జన్నిదం బిడి సేవ ♦ సలుపనేర్తు ?

కలయజాండములకు ♦ వలభికై వడి నున్న
నీ కెట్లు ఛత్రంబు ♦ నిల్పనేర్తు ?

వాసన లెఱుగక ♦ భాసిల్లు ని న్నెల్లు
పూలతోఁ బూజింపఁ ♦ బూననేర్తు ?

నిశ్లేపునకు నిత్య ♦ నిర్మలునకు నెట్లు
గందంపు లేప మ ♦ లందనేర్తు ?

ఘనజగన్మోహనా ♦ కారవిగ్రహుడవౌ
నీ కేమిసాముల ♦ నియ్యనేర్తు ?

ఆకలిలేని ని ♦ త్యాత్మతృప్తున కేమి
వై వేద్య మొసఁగెడి ♦ తోవనేర్తు ?

నల్రెసల్ నిండి య ♦ నంతుండ వగునీకు
నే ప్రదక్షిణ మెట్లు ♦ నెరపనేర్తు ?

వేదమే పొగడఁగా ♦ లేదన్న నే నెట్లు
తొక్కుకూతలు పాడి ♦ మొక్కినేర్తు ?

స్వచ్ఛస్వయంజ్యోతి ♦ వై వెలింగెడినీకు
నీరాజనం బెట్టి ♦ దారినేర్తు ?

అంతర్బహిర్ వ్యాప్తుఁ ♦ డైయున్ననీ కెట్లు
లుద్వాసనంబు నే ♦ యుటకు నేర్తు ?

తే॥ గీ॥ ఇట్టి మీవిగ్రహము గుర్తు ♦ పట్టలేక
తటపటాయించు నాదుచి ♦ త్తమున దిగులు
వాపి మీరూపమును గంటఁ ♦ జూపుచుయ్య
అచ్యుతాచలభావ ! దే ♦ వాదిదేవ !

కావున దారిఁగానక యీశ్వరసేవా విధానమే కడుదుర్లభవని
తలంచి భగవంతు నుద్దేశించి యచలుం డేమని వేడుకొనుచున్నాఁడు.

మ॥ మౌలిజన్మంబున నిన్నుఁగొల్చితినో లే
దో, నేటి కీజన్మ నా
కు లభించెన్ గద ముందు నిగ్గొలువ లే
కున్నన్ బునర్జన్మమే
కలుగున్ నీ వెటువంటివాఁడనొ యెఱుం
గన్ శక్తి కన్నట్ట దం
జలిఁగావించెద నీవ కైకొని పున
ర్జన్మంబుఁ దప్పింపవే.

భగవంతుని వర్ణనాతీతుని నిర్ణయించుట దుస్సాధ్యమనికాదే త్యా
రాజముని

స్తోత్రం.

ఎరవని నిర్ణయించేదిరా ! రామ ని
న్నెల్లారాధించేదిరా ! నరవరా !
శివుఁడనొ లేక కేశవుఁడనొ కమలా
భవుఁడనొ గాక పరబ్రహ్మమనొ ని॥ స్తోత్రం॥

బ్రహ్మవిష్ణుశివులలో నీ వెవ్వరవు ? ఈమువ్వుర చాటిన పరాత్పర
బ్రహ్మస్వరూపుండవా ! యని రామనామతారక మంత్రార్థము నిర్ణయింపఁ
గోరి యావివరము నిట్లు విశదీకరించుచున్నాఁడు.

శివమంత్రమునకు. 'మ' జీవము మా
ధవమంత్రమునకు 'రా' జీవము ఈ
వివరము తెలిసిన నరులకు మొక్కెద
వితరణగుణ శ్రీత్యాగరాజనుత ॥ఎవ॥

ఏమంత్రమునం దే యక్షరముఁ బెకలించినచో నామంత్రార్థ మనర్థ మగునో యా యక్షర మామంత్రమునకు జీవము. "ఓం నమో నారాయణాయ" యను మంత్రములోనుండి 'రా' తొలగింప "ఓం నమో నాయ నాయ" యగును. (న్యాయః పంథా విద్యతేఽయనాయ = మోక్షమున కింకొకదారి లేదు యన్నట్లు) అయనాయ "మోక్షముకొఱకు" యని యర్థము "నాయనాయ" = మోక్షముకొఱకుఁ గాదని యర్థము. అష్టాక్షరినుండి "రా" తొలగింపఁగ నే మోక్షమునకుఁ గొఱగాక యనిష్టాక్షరీ మంత్రమైనది - ఈ "రా" యష్టాక్షరీ విష్ణుమంత్రజీవము. అట్లే 'నమః శివాయ' యనుమంత్రములోనుండి "మః" తొలగింప "న శివాయ" యగును. అనఁగా 'నశుభాయ' న మంగళాయ, యని యర్థము. పంచాక్షరీశివమంత్రము "మః" వీడిన నిర్జీవమై శివమునకుఁగాక, మంచికిఁగాక, మంగళమునకుఁ గాక యచుంగళహేళువై పోవుచున్నదికదా. ఈశివవిష్ణు మంత్రముల జీవాక్షరములం జేర్చినచో "రామః" యనునీ పేరు వచ్చినది. ఇదే తాతకనామము. శివవిష్ణుమంత్రసారము. ఇదియంతయు రామనామ తాత్పర్యవివరము. కావుననే.

"శివమంత్రమునకు 'మ' జీవము ..."

అని, త్యాగయ్యగారు వివరించిన యభిప్రాయము.

ఇంతియే గాక, "రామ" నామములో నింకొక గొప్పదనము కలదు.

ఉ॥ 'రా' కలుషంబులెల్లఁ బయ

లం బడఁద్రోయును, 'మా' కవాటమై

డీకొను ... ,

యని గోపన్నగారు రామునిఁ బాడుకొనెను. ఈ రామశబ్దములోని మాహాత్మ్యమును బరమేశ్వరుండు పార్వతితో.

కీర్తనాశ్లోకము.

శ్రీరామ రామ రామేతి రమే రామే మనోరమే
సహస్రనామత స్తుల్యం రామనామ వరాననే !

వేయినామము లన్యము లుచ్చరించినను నొక్కరామనామముతో
సాటిరావు. ఈరామనామముతోఁ దరించినమహానుభావు లెందఱో కలరు.
ఇయ్యది సర్వజనులకుం దొరకనామము. ఈ రామనామవిషయముతోఁ దరిం
చినమహానుభావులఁ బాడుకొందమా ?

సీ॥ దారిచెక్కలి రాముఁ ♦ దల్లకిందుగఁబాడి
పుట్టతో మోక్షవి ♦ భూతిఁగొనఁడె
చెఱులోన రామసం ♦ స్మరణంబుఁ గావించి
నోపన్న బంధంబుఁ ♦ బాపుకొనఁడె
మగ్గమున్ రామనా ♦ మముతోడ నాడించి
భక్తకవీరుండు ♦ ముక్తిఁగనఁడె
రామకథాసుధా ♦ రసపానరసికుఁడె
తులసిదాసుఁడు రాముఁ ♦ గలసికొనఁడె

తే॥ గీ॥ రామనామనిరంతరా ♦ రాధనైక
మాధురీసాధురీతుల ♦ మఱిగి తనిసి
ప్రకృతిలోన నాత్మారామ ♦ పదముదక్కి
నొండుఁ గనలేనియాంజనే ♦ యుండు లేడె ?

నిరంతర రామనామతారక మంత్రజపముచేఁ దరించినభక్తులు
తోటానతోట్లుగాఁగలరు. అట్టివారిలో నొకరినిఁ బాడుకొనుచు నీ రెండుగడి
యలకాలము మనజీవితముల సాక్షకపఱచుట మంచిది. ఇట్లే మనమానస
ముల భాగవతోత్తమకథాశ్రవణముల కలవరచినచో నిరంతరరామస్మరణ
భాగ్యము మనకుంగూడ లభింపదా ? కావుననే యచలకవి.

కీర్తన.

భవదంఘ్రిసరోజాతమరందం
 పిబతు సదా చేతో మే జయ జయ
 ॥శ్రీరామా గుణధామా॥
 మునిజనమానస వనజా రామా
 ఘనమేఘశ్యామా రామా జయ
 ॥శ్రీరామా గుణధామా॥
 శ్రితజనతారకనామా॥
 జయ జయశ్రీ॥

అని గానమొనర్చుచున్నాడు. రామభక్తాగ్రయాయీ మానుమంతుని
 కథను బాడుకొనఁదలంచి శ్రీయాంజనేయావతారహేతునిరూపణం
 గావించుచున్నాడు.

(ఉపన్యాసప్రికరణము సమాప్తము.)

ఉపోద్ఘాత ప్రకరణము.

—:0:—

శ్రీ వృక నారాయణము.

మంజరి॥ శ్రీమంతమయిన పరాశరాశ్రమ
సీమకుఁజని ముదమొలుకన్
ఆమునిపుంగవుఁ గని మైత్రేయుం
డతివినయముతోఁ బలికెన్.

సాధో! రే! శ్రుణు! సాధో! రే! శ్రుణు
రామదూత చరితం - రసభరితం
అతిదూరీకృతదురితం - భక్తవ
రాచ్యతాచలానందమధురితం ॥ సాధో! రే! శ్రుణు॥

ఒకానొకనాఁడు మైత్రేయుండు పరాశరమానిం డాసి “హే
జగద్గురో! భగవన్! నా కింతపాపముం బొడమిన సమస్తసందేహములును
నివర్తించినవి. నా కింకొక్క ధర్మసందేహము నిలిచియున్నది. ఈ లోక
త్రయమునందుఁ దామెఱుంగని విషయమే లేదు.

శ్లో. “అత స్త్వాం సంశయం కించిత్ ప్రశ్నామి చ్ఛామి తత్వతః॥”
కావున నన్ననుగ్రహించి

కీర్తన

తెలియఁజెప్పవే - స్వామి - తెలియఁజెప్పవే.

కల దొక సంశయము మనముఁ

గలఁచుచున్న దది యేమో! ॥ తె॥.

పరమేశ్వరుఁ డాదిగురుఁడు బంధరహితుఁ డకళంకుఁడు

భవభయహరుఁ డఖిలభువనపాలకుఁ డానందమయుఁడు

నాదబిందుకళాతీతుఁ డాదిదేవుఁ డద్వయవిభుఁ
నాదయాభుఁ డాత్మతేజ మంజనలోఁ బొడమఁబెట్టి
యామై హనుమంతుఁడగుచు రామదాసుఁ డెట్లయ్యెనో॥
తెలియ॥

శ్లో॥ “కథం పరశివః స్వామీ హనూమద్రూప మాస్థితః
అగమ ద్రామదాసత్వం బూహి భో ! ముసిశేఖర ! ” ॥

అని యిట్లు పొర్ణించు మహామునింగని పరాశరుండు మైత్రేయ
వంశఁ జూచి మహానుభావుండవు నీ వీప్రశ్న వేయుటకుఁ గారణము.

శ్లో॥ “ ఏతల్లోకోపకారాయ పృష్టం జానే మహామునే ”

లోకోపకారార్థ మడిగిన యీప్రశ్న మునకు నేను యథాశక్తి బదు
లిచ్చెదనని పరాశరుండు.

తే॥ గీ॥ చెప్పితిఁ గదా కపికుల ♦ శేఖరుండు
మడిచిపెట్టెఁ ద్రిశూలరో ♦ మాఖ్యదనుజు.
నతనిమాతులుం డమితభ ♦ యంకరుండు
దనరు గార్దభనిస్వనుఁ ♦ డనెడువాఁడు॥

ఈగార్దభనిస్వనుఁడు త్రిలోకకంటకుడై మహాకాయుడై చెనక
నలవిగాకుండ బలపరాక్రమముల విలసిల్లుచు దేవతలందఱ హింసించు
చున్నంత.

మంజరి॥ ఆగాడిదకూతకు ఖేళునదెస
లన్నియు బీటలువారున్
అతలరసాతలకుతల తలాతల
మంతయుఁ బొడిపొడిఁగూరున్.

అట్లు దనుజుండు మనుజాశనదీక్షలో ఘనంబుగ మునింగి నింగి
కెగసి కసిఁబూని నిరంతరము రక్తధారలు గురిపించుచుండఁ జూచిచూచి
సహింపఁజాలక.

శ్లో॥ “ఇంద్రాదయో లోకపాలాయయుః కైలాసమందిరం
బ్రహ్మణా విష్ణునా సార్థం ద్రష్టుం సాక్షాత్ స్మహేశ్వరం ॥”
ఇట్లా దేవతలందఱుం కైలాసముం డాసి గిరిజారమణునకు సాష్టాంగ
నమస్కారములు గావించి రిట్లు.

కీర్తన

శంభో ! కరుణాంభోనిధే ! శంకర ! మాం పాహి శరణు..
దంభాసురవిజృంభితసంరంభహర ! హర ! మహాదేవ ॥ శంభో ॥
జంభారాతిభయంకర దంభోలి కళాప్రభావ !

శుంభద్గార్దభ నిస్వనదంభహర ! హర ! మహాదేవ ॥ శంభో ॥

అని సంస్తుతించు దేవతలం గనుఁ గొని వారల కుచితాసనంబులిడి
కూర్చుండఁబెట్టి, తా నుమాసహితుడై హేమసింహాసన మధిస్థించి.

మంజరి॥ హరుఁ డటుమొక్కెడివారలఁ గన్గెని
హర్షముతో నిటు పలికెన్.

అర్ధాసనమం దమరినహరిఁగని

యానందము మదిఁ దొలుకెన్.

ఇట్లు తమ్ముఁ బ్రశ్నింపఁగోరు శంకరుఁగని హరిప్రముఖులు శివ
సన్నిధిం జేతులుజోడించి యిట్లని తమయుమ్మలికంబును ద్రవ్వెకొనుచు దీని
భావంబుగదుర వాక్కుచ్చిరి.

హేలోకశంకరా ! దైత్యనాశంకరా ! శంకరా !

కీర్తన.

స్వామీ ! మామనవి విని మము

నోమి పంపఁగదే - శంభు ॥ స్వా ॥

ఆమాయగార్దభనిస్వనుఁ డిటు

లన్నిజగంబుల నటమటఁజేసెను ॥ స్వా ॥

ఏమని విన్నపములు సేతుము

భీమాకారుం డరచినవేళల

నామెయిగాడిదకూత కులికి బ్ర

హ్మండభాండమునఁ బగులు గనంబడె ||స్వా||

గాడిద కూసిన జగములు చీకాకై సోకుమాఁకలధాకల కోహటింపఁ
జాలక ముజ్జగంబును గంధర్వగోళంబులందుంబతెఁ జిందఱవందఱ సెంది
కుందు టెట్లన

తే॥ గీ॥ దెసలు చెక్కలు వ్రక్కలై ♦ దసలిపోయె

దిగ్గజంబులు నేలకు ♦ మొగ్గఁబడియె

నాగుపడగల ధర జారి ♦ తూగియాడె

నింగి యేకినతెలిదూది ♦ భంగి రాలె

గార్దభస్వన మకట చీ ♦ కాకుప్పెట్టె॥

అని యిట్లు నివేదించు శ్రీహరి ప్రముఖులను జూచి శంకరుఁ
ఱాశ్చర్యముతో నేమిసేయుటకుం దరిఁగానక దేవతల నాలోకించి
యర్ధాసనమునం దాసీనుండగు శ్రీహరిముఖాంబుజమును వీక్షించి.

స్తో॥ 'శంకరః ప్రహసన్ ప్రాహ కిం త్వయాభ్యాగతం హరే?'

భో! దనుజహరా! ఈభాగ్యమునకు నీయంతటివాడనే రావ
లసివచ్చెనుగా యని చిటునగవు సేసెను. ఈచిటునగవులో నాపరమేశ్వరుని
యభిప్రాయ మెంతో యిమిడియున్నది.

సీసమాలిన.

శ్రీవిష్ణుమూర్తికిఁ ♦ జేతఁగాదో యింత

స్వల్పకార్యం బన్న ♦ సరస మొకటి

నాభ క్తవధ మెట్టు ♦ నాచేతనే వీరు

సలిపింతురో యను ♦ సరస మొకటి

మించినశివభక్తిఁ ♦ బెంచు శ్రీపతి దైత్యుఁ

జంపునెట్లొ యను ♦ సరస మొకటి

హరిలోని శివభక్తి ♦ పరతకు జయమిచ్చి
 సారూప్యమున్ నిల్పు ♦ సరస మొకటి
 త్రిపురసంహారమం ♦ దుపకృతికిన్ మారు
 సాయ మియ్యంగోరు ♦ సరస మొకటి
 అసమానశివభక్తి ♦ కర్మమూ దాస్యమొ
 సంగఁగాఁదలపెట్టు ♦ సరస మొకటి

తే॥ గీ॥ రక్కసుని భక్తిలోక సా ♦ మాజ్యమియ్య
 విష్ణునకు శివదాస్య మి ♦ ప్పించవలసి
 భక్తులందు నాధిక్యంబు ♦ పరగునపుడు
 తారతమ్యరూపముఁ జూపఁ ♦ దలఁచి తనదు
 మనమునం దిట్టిపన్నాగ ♦ మనుసరించి
 చిఱునగవు నగి బింకముల్ ♦ చెప్పె శివుఁడు ॥

ఇంతగంభీరార్థముగల చిఱునగవుతో శ్రీహరి నుడికింతమని యిట్లనఁ
 గడంగెను. 'భో! భో! గొప్పసందిగ్ధావస్థ చాపురమైనది. ఆదానవుం డజ్జే
 యుండు. అదియుంగాక శ్రీహరీ! ఇంకొక ముఖ్యకారణమువలనంగూడ నాతని
 వధింప వలనుపడదు. నాశక్తికిని నీశక్తికినిగూడ దాటియున్న దీకార్యము.
 ఆతఁడు పరమ తపస్సంపన్నుఁడు.

అదియుం గాక వినుము.

కీర్తన.

భోగిశయన! రమాజాని! శ్రీగారుడవాహనా! విను ॥భో॥
 ఆగార్థభనిస్వను నే నేగతి వధియింపఁగలను ॥భో॥
 పవిసమానశక్తియుతుఁడు శివపూజాధురంధరుఁడు
 కువలయమున వానిఁజంప నెవనికిఁదరమానొయెఱుఁగ ॥భో॥

సవిశేషత్రీలోకరాజ్య సామ్రాజ్యము నిచ్చినాడ.

అవని నతని సరితూగెడి శివభక్తుడు లేనేలేడు ||భో||

ఆయసురుం డతిబలుండు. అఖిలలోకదుర్జయుండు

షరమశివజపప్రభావుడు భవాదృశుల కలవికాడు ||భో||

అనిన విని శ్రీహరి చిటునవ్వు నవ్వి కొంత రోషముదెచ్చికొని “హే లోకశంకరా! శంకరా! మేమందఱముంగూడ నీకు భక్తులముగామో! రాక్షసుండేమి మాకంటె గొప్పశివభక్తుడో! లోకకంటకుం డనియైనను మీరు విచారింప నక్కఱలేదో? మార్గిణ్ణేల పక్కితిరో నా కర్థము గాకున్నది.

శా|| ఏమీ! తావకపాదపంకజమరం

దేచ్చానుభోగోల్లసత్

క్షేమస్థేమశుభాస్పదుండ నగునా

కే దుర్జయుం డయ్యెనో!

నే మీభక్తుడఁగానో! రక్కసుఁడు న

న్నే మించెనో! శంకర

స్వామీ! నాశివభక్తితో నసురుని

జంపింతునే! చూతువే? ”

అని విష్ణుదేవుం డాడినమాటలు శంకరుఁడు వినియు నావెన్నుని మాయావిలాసముల మఱపుఁగనినవాడే కావున.

కీర్తన.

సుందరారవిందనయన! ఎందుల కీబింకంబులు?

పందెమేమి నీకు నాకు ముందుగా వచింపు విందు ||సుంద||

పంద రక్కసుండని నీ డెందమందుఁ దలఁచితివో

ఎందరు హరిహరులైనను మ్రొందింపరు నాభక్తుని

పంద తక్కసుండని నీడెందమందుఁ దలఁచితిగ్గో
 సందులెఱిగి ఖరనిస్వను డిందసేతువేని యిదే
 పందెమిడెద నీయడుగుల యందు దాస్య మొనరించెద
 సుందరారవిందనయన పందెమిదే నీకు నాకు॥

అనిశంకరుం డాడినమాటను విని శ్రీహరి రోషముఁబూని శంకరుని
 పొదకమలముల కెఱింగి శివభక్తిరస సంపూర్ణమగు చిత్తమును శంభుపదా
 యత్తము గావించి ప్రతిజ్ఞాధురంధరుండై శంకరునికై తిరిగి కేఁదమిత్తి
 ముడిచి “భో! శంభో! దయాంభోనిధే!

శా॥ ప్రోస బాలశశాంకమాళి చరణాం

భోజాతపూజాతపో

తీనస్వాంతుఁడనైననాకుఁ దమకున్

లేశంబు భేదంబు రా

దేనిన్ గార్దభనిస్వనున్ దునిమి రా

నే వత్తుఁ గాకేమి లే

దేనిన్ దావకదాస్యమున్ బడసి నే

నే మిమ్ము సేవించెదన్॥

స్వామీ! మీ రిచటనే కూర్చుండుఁడు. ఆరక్కసునిఁద్రుటిలో
 వధించివత్తును. తమయందలిభక్తిచే ముప్పిరిగొన్న నాశక్తిని మీ రే మెఱుఁ
 గఁగలరు?

శ్లో॥ “కిమత్ర బహునోక్తేన విహారాత్ప్రాంబయా సహ
 అహమేవ వధిష్యామి పశ్య మే పౌరుషం విభో”॥

తే॥ గీ॥ కొటిబ్రహ్మాండములఁ గోటి ♦ కొనను ద్విష్ణు
 నీతిలోకకనాటక ♦ సూత్రధారి

నైననామాయలకుఁ జిక్కి ♦ యాడనట్టి
వారు ధారుణియందు నె ♦ వ్వారు లేరు.”

ఈప్రకార మొకరినొకఁడు ప్రతిజ్ఞలువైచికొని త్రిమూర్తులు వాసవ
ప్రముఖదేవతాగణముల మున్నిడుకొని.

మంజరి॥ అనియిటుపందెము లడచి హరిహారులు

నసురుఁడు నిలిచెడిచాయ్.

అనిమిషులఁగలసి మహితానందము

నంది పయనమై పోయె.

అట్లుచని రక్కసు మక్కడించుచక్కనిటక్కరివేస మొక్క
గడియ దాల్చుగోరి శ్రీహరి,

తే॥ గీ॥ గార్తభాసురునిఁ జంపఁ ♦ గడఁగి శౌరి

మాయవేషంబు ధరియించి ♦ మాయదారి

రక్కసుఁడు తనవలలోనఁ ♦ జిక్కునట్టి

విధ మెఱిఁగి జగన్మోహన ♦ వేషుడయ్యె.

ఇట్లు మోహినీవేష ముద్యావవనములో నెట్లు రక్కసునివల్లలో
వేసికొందుమా యని తిరుగాడుచుండ నామెను రక్కసుండు గని యబ్బు
రంబు దనచిత్తంబును దబ్బిబ్బుఁగావింప మనం బావుకొనుశక్తిచాలక
తనలోఁ దానిట్లుని వితర్కించుకొనుచుండె.

కీర్తన.

ఔరార ! ఈలేమతీరు - పొగడ - నలవికాదు

దీనిమేనిలోనిమానితంపుసారు ॥ ఔ ॥

ఆమోము జాబిలిని దూరు । ఆమోవి తేనె చాలువారు ।

ఆమేన వెన్నెలలు గారు । ఆమెగోరు రంభ గెల్వఁగోరు ।

ఆమెఁగవయ లేనివాని దేమిభోగ మేమియోగ ॥ మౌరార ॥

ఆమెగిలుకుటందియల బెళుకు । ఆనడకలందుఁ గలకులుకు ॥

ఆపయ్యెద జారినతలుకు ! ఆనగవులు సాగసులఁ దొణుకు !
ఆచానతో సమాన నీజగాన నేను గానలేను॥ ఔం॥

అని యిట్లు తనలో వర్ణించివర్ణించి తమిషట్టజాలక యేకోవ్యాజం
బున్నట్లు డాయంబోయి.

మ॥ అతివా ! ఎవ్వరిదాన వివ్వనములో

నన్తాడె దెవ్వారికె

సతతాఘోరశివాంఘ్రియుగ్మభజనా

సంప్రాప్తదేవేంద్రభో

గతతుల్ జుట్టెడివాడనం చెఱుఁగ వే

కాంతాలలామా ! ననుట

బతిగా నంది త్రిలోకపూజ్యసురసా

మాజ్యంబులక దూఁగ వే॥

అని యిట్లు తొందరించి ప్రిశ్నించుచు బదులు విన నిరీక్షింపక
మోహముతలమునక్కలైపొరిన భరింపజాలనితమకంబుతోనా మెచ్చేరువకుం
జనిచని క్రిగంటిమాడ్కులకే కృతార్థతను దనయం దాకోమకునుచు

మంజరి॥ అన విని మోహిని యసురుం గనుగొని

యతిలజ్జాపరవశతన్

గనుపఱచుచు దేవతలం దేరిన

కాంతామణి నే ననుటన్.

రక్కసి మఱింతసంతోషతరంగితాంతరంగుడై మోహినీదేవి నిరా
క్షేపవాక్యము లాలించి మోహము గుటకలిడుచు జుట్టి, యామెం జేర
వచ్చిన “ రక్కసుండు సాహసించుచున్నాఁడు కొంత తొలుదొల్త బరికిం
చినంగాని సారస్వము రెట్టించి ముప్పగిగొని తమకము * మకముగాఁ బొటా
ద”ని యూహించి వాని గద్దించుచున్నట్ల బరపించుచు.

క్రీస్తు.

పోర ! పోర ! పోరా ! నిన్నే నారీమణి
కోరునురా ? !! పోర ! పోర ! పోరా ||

తీరుఁజూడ గాడిద వేతీరున నన్ జేరెదవురా|| పోర||
ఎక్కడ నిను మించునట్టిచక్కని బొసుకుండు లేడొ.
రక్కసి! నీకొక్కవనిత చిక్కి చిక్కు పడునటరా||

చేరరాకు వాగబోకు గాలిసోకు దూరముగా || పోర ||

ఇటు లీసడించునట్టి మోహినింగని యింకఁ గాళ్ళ బేరమునకు దిగినఁ
గాని యాటలు సాగిరావని మనోనిశ్చయము గావించుకొన.

మంజరి|| అని యిటులాడిన గార్దభుఁ డతిరా
గావేశము దయివారన్

మునుకొని మోహిని డాయంజని తన

మోహము వడ్డికిఁబాటన్

చేరఁబోయి కాళ్ళ పయింబడ నుంకించి మోహిని మనసు గజఁగు
నట్లు వేడికొందుగాకని.

క్రీస్తు.

బాలా ! జాలమేల ? రావ దేల ? కేళిఁదేల వేల?
జాలివడఁగఁ జాల ! సుగుణజాల ! గోల! తాళఁజాల|| బాలా||

నేను సకలకళాశాస్త్ర - నిష్ణాతుఁడ రతికుశలుఁడ
చాన ! మదిర నానితినా

అనాకములో రంభయుఁ దానోడిపారవలదే || బాలా||

సరసవిట్కృపావిశాల సకలశుభకళాలవాల

ప్రకటమదనకదనలోల

భామలో! చాలదయతో నేలుకోవేల || బాలా||

అని యిట్లు వేడుకొనువాని గుఱుతించి తెగునంతవరకు బిగించుట
యాడునానిపనికాదని తాను మెత్తపడినట్లుగ నభినయించుచు.

తే॥ గీ॥ మేటిమగలును నన్ గల్పు ♦ వాటి గారు
కాన వారికి బలమును ♦ గఱపఁగోరి
పదిలపఱచిన శుభదమా ♦ మదిర ద్రావి
నన్ను గెల్వఁగాఁగల ధైర్య ♦ మున్న రమ్మ॥
ఈమాట లమృతంబులతేటలై చెవిసోకిన గార్దభనిస్వనుండు.

మంజరి॥ గార్దభనిస్వనుఁ డామాటలు విని
గంతిడి మింట నె తూగెన్
కదిలెడిగాలికి వదలినపయ్యెద
గట్టిగఁబట్టుచు లాగెన్.

ఇట్లు వైకొనవచ్చువాని నెట్టిగి మోహినీదేవి కనుజూపుల
బెదఱించినట్లులఁ గొంత సేపు పెనఁగుచు నందక.

ఉ॥ ఊహఁగలంచి రక్కసున
కొక్కెడఁ జిక్కియుఁ జిక్కకుండ ని
ర్మోహముతోడ లేనడక
ముద్దులఁగుల్కుచుఁ జేరవచ్చున
న్నాహముఁజూపి సీధువుల
నప్పుడు రక్కసి ముక్కుబంటిగన్
మోహిని పోయ జుట్టుకొనె
మోహమహాంధుఁడు చే తెఱుంగునే?

అట్లు గొంతు కానఁ గల్గుద్రావి కైపు వైపునంతకుఁ జాలక.

మంజరి॥ అనురుఁడు మత్తును గొంతున కానఁగ
 నుసురుసురు మనుచుఁ గోరిలన్
 విసరివిసరి రక్కసి దేహము పడ
 వేయ నవనిపై వ్రాలెన్

అట్లు నిశ్చేష్టుడైన రక్కసిం జూచి మోహినీ వేషము
 హతాత్తుగా సాలించి యాగార్దభాసురునిఁ జంపుట కదియే సమయమని
 భావించి వానికాయము మరణకాలమందు భయంకర గార్దభాకృతిగఁ
 గన్పట్టిన దాని మాయించుతలంపుతోఁ ద్రిలోకరక్షణాధారుండగు శ్రీ
 హరి.

మ॥ సకలంబైనచరాచరంబులకు సా
 తృద్రక్షణవ్యాప్తిఁ బూ
 నికతోఁ జేయుతలంపు హెచ్చి విబుధా
 నీకంబు పొంగారఁగా
 వృక నారాయణదేహధారుఁడయి నీ
 విన్ దంభవిస్ఫారిత
 ప్రకటాభీలఖరాసురాంగముఁ దిన్న్
 బద్ధాత్ముఁ డత్యుగ్మఁడై.

ఇట్లాగాడిదను భక్షించి పేరు మాన్చి తిరిగి శంఖచక్రగదాదుల
 ధరించి విష్ణుమూర్తియై నిలచిన శ్రీహరిం డాయవచ్చి సర్వలోక శంకరుఁ
 డగు శంకరుఁడు సాష్టాంగ నమస్కారంబుఁ గావించి తనపరాజయమునకుఁ
 బొంతించునట్లు కనబడక ప్రతిజ్ఞానుసారముగ మోకాళ్లపై నిలిచి.

కీర్తన.

సోహం తవదాసోహం శ్రీహరి!
 సోహం హరిదాసోహం ॥సోహం॥

ప్రేమోల్లాసీ! మాయామోహితబ్రహ్మాండాంతర్వాసీ!
 ఆత్మారామానందవిలాసీ! అచ్యుతాచలవికాసవిభాసీ!
 సోహం తవదాసోహం శ్రీహరి ! సోహం హరిదాసోహం॥

అని లేచి చేతులు జోడించి మాధవా ! నన్ను క్షమింపుము. ఇందు
 వాతప్వ కొంత గలదు.

మంజరి॥ శ్రీహరి నీమహిమల నెఱుంగక నే
 చేసితి నిది నేరంబే
 మోహినివేషము నే నెఱుఁగుదు
 నీమోహము దాటఁ దరంబే.

కావున నోమాధవా ! రమాధవా !
 నీవే నేనని నేనే నీవనుభావముతో ననుబ్రావఁగదే
 పావనరూపము దాస్యముఁ గైకొని
 పాలింపవె దాసుండఁక ॥శ్రీహరి॥
 దోసోహం తవ దాసోహం॥ హరిదాసోహం ॥సోహం॥

అనుమాటల మాధవుఁ డాలించి శంభో ! తొందరవల దిప్పుడు
 పుట్టిమునిగిన దేదియును లేదు. నీదాస్యము నాకుఁ గావలసినప్పుడు గైకొం
 దునుగాక. స్వామీ ! నే తొలుదొల్తనే వచించితింగాడే. ఇదియంతయు
 నాశివభక్తిప్రభావమే కాని వేరొం దేదియుఁ గాదనలేదా ! నావిన్నప
 మాలకించి యిప్పుడే ప్రతినలు చెల్లింపఁ దొందరింపక

ఉ॥ ఇంతమహాద్భుతంబు కల

దే శివ ! దాస్యము గైకొనంగ నే

నెంతటివాఁడ నీశుఁడను

ఓ హరునందు యథార్థమందు మీ

స్వాంతము పంతము వదలఁ

జాలనిచో విను ముందుముందుఁ దే
తాంతమునందు రావణవ
ధార్థము రాముఁడ నాదు నాఁడు ని
శ్చింతగ దాస్యమున సలుపఁ
జెల్లును శ్రీహనుమత్స్వరూపివై
యింతకులోన మించిచన
దేదియుఁ బోదమురమ్ము శంకరా ! ”

అనుచు హరిహరు లొండొరుల భుజములు భుజములపయిం గీలించి
తేలంగేలు వట్టుకొని వాసవాది సర్వసుపర్వబృందములతోఁ బయనమై
పోయిన విని మైత్రేయుండు పరాశరు నవలొకించి

క్రీరస.

హే! నిగమవిదితాభరణా! ఓ నిఖిలధర్మరసవిచారణా!
శైవవైష్ణవ మొకటియనెడి భావముతో నైక్యమె కద
చేరియొకరినొక రీగతి సేవించుట కేమికతము
శ్రీవిభూ! ప్రభావిశాల ! శివుఁడ యోడిపోవనేల॥ హే॥

అని మైత్రేయుం డడిగిన ప్రశ్నంబునకుఁ బరాశరులు సంతసించి
“ హే మహానుభావా ! వీరొకరి కొక రొనర్చునది దాస్యము కాదు.
మీరు భ్రాంతిపడఁగూడదు. ఎట్లు మానవుండు రెండు చేతులతోఁ
బెద్దబరువులెత్తునో యట్లే వారిద్దఱుంగలసి పనిచేయవలసిన చోటు లందు
నొకకొకరికి దాస్య మొనరించుచున్న రీతిఁ బరస్పరశక్తియుక్తుల పోడించి
నట్లు పనిసేయవలసియున్నది. దీనికిఁ గారణంబేమన

కీర్తన.

మైత్రేయమునిచంద్రమా ! విబుధేంద్రమ !
 సురుచిర ! శుభకర ! భవహర ! విను మిది మై||
 అరయనివారికే హరిహరభేదము
 శివుఁ డెలిసికొన్నఁ గేశవుఁ డెలిసికొన్నట్లే
 త్రిపురసంహారమున విష్ణుం
 డుపకృతిగ శివదాస్య మొసఁగఁడే
 అపుడు సేసినదాని కిప్పుడు
 కపివరుండై బదులుఁ దీర్చును ||మై||

అనియిట్లు పరాశరుండు మైత్రేయుని సమాధానపడిచి తదనంతరంబా
 తత్వ ముపదేశింపఁగోరి యిట్లు బోధించెను.

శ్లో|| 'శివఏవ హరి స్సాక్షాత్ హరిరేవ శివ స్స్మృతః
 ఉభయో రంతరం నాస్తి భేదకృత్ పాప మశ్నుతే||'

కీర్తన.

హరిరేవ హరో హరఏవ హరిః
 భువిశౌరిహరా మిళితౌ హనుమాన్

దానంజేసి హరిహరస్వరూపుఁ డగుటనకాడే శ్రీహనుమంతుఁ
 డా హరిహరమంత్రార్థజీవాక్షరస్వరూపరామబ్రహ్మోపాసనాతత్పరుండై
 వాసికెక్కెను. అటుపైన.

మ|| అనుచున్ మానిపరాశరుం డిటు రహ
 స్వార్థంబులన్ జెప్పఁగా
 విని మైత్రేయుఁడు సంతసిల్లి త్రిజగ
 ద్విఖ్యాత ! తద్వాయునం

దనుఁ డేకార్యముఁదీర్పఁ గల్గెను గళ
త్రంబేడఁ బుట్టెన్ దయా
ఘన ! మాకున్ వివరింపవే యనిన వ
క్కాణించె నమ్మానియున్.

శ్రీహనుమంతునిచరితముఁ జెప్పఁబూని పరాశరులు సున్నుండు శ్రీమా
రుతికి ధర్మపత్నియగు సువర్చలాదేవిజన్మవృత్తాంత మారంభించుచున్నారు.

సువర్చలోదయము

మంజరి॥ దేవశిల్పి విశ్వకర్మ కొకకుల
పావని కూతురు వొడమెన్
ఆవెలఁదికి జాతకర్మమున ఛా
యాయనునామం బిడియెన్.

ఇట్లు దినదినప్రవర్ధమానయగుచున్న ఛాయాకన్యకు వయసువచ్చిన పిదప.

తే॥ గీ॥ వదనబింబంబు నయనముల్ ♦ పదయుగంబు
సరసిజోదారదీప్తి భా ♦ జనములగుట
భావమున రవి భర్తగాఁ ♦ బడయఁగోరె
బద్ధినీయోగ్యనాథుండు ♦ భానుఁ డొకఁడే॥

ఇట్లు మనోనిశ్చయంబుఁ గావించుకొని.

మంజరి॥ భావమునన్ దనభర్తగ సూర్యుని
బడయఁగఁ గోరిక వొడమెన్
ఆవిధంబుఁ దనతండ్రికిఁజెప్ప ' త
ధాస్త'ని యాతఁడు నుడివెన్.

హేరా ! ఈవిపరీత మెందైనఁగలదే ! సూర్యుని భర్తగాఁబడయఁ
గోరు కాంతాలలామ లుందురా ?

ఉ॥ ఎక్కడిదేవకన్య? మగఁ

డెక్కడ? సప్తసముద్రసారముల్
గ్రమ్మనఁ బీల్చునట్టి శర

కాండప్రచండగభస్తిమాలి, ము
న్నెక్కడఁగంటి మీ మనుము

లింతలు దేవతలందుఁ జెల్లెఁబో
అక్కట మానవాంగనల

యందు స్వయంవర మెట్టులుండునో !!

అయ్యలారా! మానవకన్యలు కూడ నిట్టలే స్వయంవరపద్ధతు-
లకై గింజులాడుచున్నారు. దేవతాకన్యకలవలెఁ దమయిచ్చవచ్చిన
వారినే గోరికొందు మనుచున్నారు. శారదాబిల్లు మనకుఁగొన్ని కొత్త
వృత్తాంతములఁ జూపఁగలదు. ఇంతవఱకే చాలినన్ని విపరీతము లున్నవి.

ఈ నాటి వివాహసంస్కరణములు దేవతలకుంగూడ నసహ్య
కరంబులు కాకేమి? చూచుకొనుండు ముందున్నది ముసళ్లపండుగ.

ఉ॥ కొమ్మలకుఁ స్వతంత్రగతి

గూరిన పశ్చిమదేశభూములం

దమ్మల కయ్య లొక్కనిమి

షాధిపులే, యిది చూచి వేడుకల్

ముమ్మరమై తలిర్పఁ బతి

లోని లొటారముఁ బైఁబటారమున్

నెమ్మది గుఱ్ఱెఱుంగఁగల

నేర్పలు సాలక చేతఁగాని ద

ద్దమ్మలఁగోరియేడ్చు పని

తామణు లెందఱొ ముందుఁజూడుఁడి.

ప్రస్తుత మనుసరామః పాయసం భక్షయామః

ఇక్కడ మనఛాయాకన్య సూర్యుని వర్ణించుటలో లోపమేమియు లేదు. ఛాయాకన్య ముందు వెన్కలఁ బరిగణింపక వర్ణించిన దనరాదు. తా నాభర్తఁ గోరికొనుటకు హేతువు లేకపోదు.

మ॥ జనకుం డింద్రమహేంద్రజాలముల సా

తూచ్చిల్పి, యట్లుండఁ ద

త్తనయారత్నము సూర్యమండలమునం

దారాడుపూజోణి, మెం

దును రవ్వంతకొఱంతకల్గినను ది

ద్దుక్ దండియం చాసతో

ననువౌభర్తగ భానునిక్ దలఁచె లే

దా మానసంబొప్పునే?

ఇట్లు సూర్యునిం బెండ్లాడి కాపురమున కేగి కాపురము కొనసాగక తుదకు

మంజరి॥ ఛాయాసతి నిజప్రాణనాథు రవి

డాయలేక వెతఁ బొరలక్

ఏ యుపాయమున వేడిమి కోర్వక

యేడ్చుచు నింటికి మరలెక్

ఇట్లు డాయంజని తల్లియొద్ద కేగి దీనాననయై కీర్తన.

అమ్మ ! చూడవే ! నీ యల్లుని వేడిమికిఁ దాళ ॥నమ్మ॥

నమ్మది భాస్కరునిఁగోరి యేమి సుఖము గాంచనైతిగ॥ద॥

కొమ్మలకును జక్కఁదనము గూర్చి మగనికొఱకె కదా

అమ్మ ! భర్త డాయలేని యతివబ్రతుకు నిష్ఫలముగ॥ ద॥

అని విలపించుముద్దుకూతురొక్క దీనాలాపము లాలించి తల్లి బదు
లొసంగుటకుఁ జాలినంత ధైర్యము చిక్కఁబట్టి కొనఁజాలక కుమారితం
జేరదీసి దువ్వి బుజ్జగించి యిట్లనియె

క్రీస్తున.

ఏమిసేతు తనయా! నే నేమిసేతు తనయా!

నే నేమిసేతు తనయా! ఏమిసేతు తనయా || ఏమి ||

నీమగనిఁడాయలేక నీవేడ్చుటఁజూడఁజాల || నేమి సేతు ||

మున్నమురిపములతోఁ బతియొద్దకుఁ గూతురినిఁబంపి

అద్దిర! యల్లుండు జూడఁడన్నఁ దల్లి యెట్లోర్చును || ఏమి ||

అని యిట్లు చింతిలి విశ్వకర్మకడకేగి తనకుమారితను జూపి యిట్లని
పొర్పించెను.

శా|| నాథా! ఈమనపుత్రి భాస్కరునికాం

తారత్నమై గీర్వాసం

బాధాభీలత నాథుఁడెంగటకుఁ బో

వఁ లేక యల్లాడె బ్రే

మాధారంబగునొక్కగాని యొకకొ

మ్ముఁ గాచికోఁజెల్లదే

సాధింపఁ దగు నెట్లులైన రవితీ

క్షుత్వంబుఁ దగ్గింపఁగన్.

ఇట్లు విన్నవించినప్పుడు.

మంజరి|| అనియిటు తనభార్యమణి వల్కిన

నతిదుఃఖావేశమునన్

ఘనుఁడు విశ్వకర్మ సూర్యబింబముఁ

గని తాఁ గోపవశమునన్.

విశ్వకర్మ యిటు సూర్యునిపైఁ గోపము వహించి కనులెఱ్ఱచేసి
మహాగ్రోధుడై.

కీర్తన.

ఏమీ! యిటు తగునా? నీవేడిమి
భీమంబై మాభామ గాసివడె || నేమి||
ఓమార్తాండ! భవచ్ఛండిమఁ దా
నేమాడ్కిన్ భరియించుఁ గుమారిత
ఈమై నీవేడిమిఁ దగ్గించెద
నో మీబింబము బక్కపఱచెదనో || ఏమీ||

అని యిట్లు కోపించి సూర్యుని వేడిమి నెఱ్ఱెనఁ దగ్గింపసమకట్టి.
చ|| పడఁతి వియోగదుఃఖములఁ

బాల్పడి కుందుట కోర్వలేక యె
క్కుడువెతఁజెంది సూర్యపయిఁ
గోపముఁబూనుచు విశ్వకర్మ నే
ర్పడరఁగ భానుబింబమును
రాచుట కప్పుడు సానవెట్ట రా
పిడిపొడినుండి పుట్టె నర
విందదళాక్షి సువర్చలాభిధన్.

ఈ భానుతేజోరూపిణిం గాంచి దేవత లింతమహాత్మురాలి కెవ్వఁడు
భర్త కాఁగలఁడో యని సందియమంది

మంజరి|| సురవరులందఱు బ్రహ్మలోకమున
సరసిజాసనుని నడుగన్
బిరబిరనడుములు గట్టుచు నచటికి
వెడలిరి యబ్బురపడఁగన్

ఇట్లు చని బ్రహ్మదేవుఁ బ్రశ్నించిన సరసిజోద్భవుండు వారి సంప్ర
శ్నమునకు సంతసిల్లి యిట్లనె.

కీర్తన

ఓ మహేంద్రాద్రివిజులారా !

నామాటల నాలకింపుఁడో || మహే ||

ఈమానిని పుణ్యములకు

గని యని మునుకనరొ వినరొ || ఓమ ||

ఈమె రవిప్రభాప్రభావధామము సుగుణాభిరామము

భామ వేల్పులేమ యీమె భాగ్యమెంతో యసమానము

మింట రవిని బండనుకొని పంటఁగొలుకఁగలుగువాఁడు

దంట కోఁతి రామచంద్రు బంటీమెకు మగఁడుసుమీ || ఓమ ||

ఇట్లుండ లోకములన్నియు సోకుమాఁకలచేతఁ జీకాకుపడుచుంటఁ
జూచిచూచి.

మంజరి || దేవతలందఱు రాక్షసపీడకు

దీనదశల నల్లాడన్

పావనమనమున శ్రీహరి పజ్జకుఁ

బయనమయిరి శివుతోడన్.

ఇట్లు దేవతలు శివునిఁ బరస్కరించుకొని శ్రీమహావిష్ణుసన్నిధి కరిగి
యిట్లని విన్నవింపం దొడంగిరి.

కీర్తన.

స్వామీ! మమ్ము దయఁజూడవె

భీమాసురుల కోర్వలేము

సారకృపాధార ! కలుషవిదార ! శ్రీరమావిహార || స్వామి ||

ఘోరాకారదనుజసంహారమును గావింపఁజాలిన
వీరవరుని దయసేయవె సారబలాధారకళా
ధారుని ధీరుని నొసఁగుచు ॥స్వామి॥

అని ప్రార్థించు దేవతలం గనుంగొని శ్రీహరి శివు నుద్దేశించి.

మంజరి॥ ఆమాట ల్విని శ్రీహరి సకలే

శ్వరగణతేజోపిండంబున్

శ్రీమహేశ్వరుని చేతికొసంగి వ

చించెం దానంగల డంబున్.

ఇట్లు సకలేశ్వరతేజోపిండము నొక్కదాని నిచ్చి శివునితో శ్రీపతి
యిట్లనెను.

కీర్తన

ఈ లోపలఁగలదు ఫాలనయన ! వినుము

పాలితదివిజము లాలితతేజము ॥ఈలో॥

ఘోరదనుజకులశూరవిదారము

సారధీరతాధార ముదారము

కొట్టున్ దైత్యులఁ, దగులం బెట్టున్ లంకను, జనకుని

పట్టికి ముద్రికనిచ్చున్, దిట్టకోతి జెట్టితేజ ॥మీలో॥

అనిపలికి దీనివలన శివున కింకొక్కమేలు కలుగునని ప్రతిపా
దింపఁదలంచి శ్రీవిష్ణు విట్లని పలుకం దొడంగెను.

శా॥ ఈ తేజోమయదివ్యపిండము కప

ర్దీ ! సర్వదేవాంశసం

భూతంబై నిజవైష్ణవద్యుతులఁ బెం

పుంజెంది మీయందు సం

ప్రీతిఁ శంభుకళాప్రధానమయి గా
 రీవానరీగర్భసం
 జాతంబై మారిదాస్యరూపకప్రతి
 జ్ఞాల్ దీర్ఘి పాలించెడిన్.

ఇట్లు శ్రీహరి తనకర్పించిన తేజమును శివుండు గ్రహించిన నెల్లరు
 సంత్సృష్టై తమతమనివాసములకుం జనిరని పరాశరుండు నెలవిచ్చిన
 మైత్రేయుం డాలకించి.

శా॥ స్వామీ ! ఈ శివతేజ మెప్పగిది భా
 స్వచ్ఛిహనూమత్ప్రభా
 ధామంబై విలసిల్లె నంజనకు నే
 దారిన్ లభించెన్ మహా
 ద్ధామంబైన ప్రతాపవిస్ఫురణతో
 ధాత్రిం బ్రశంసింపఁగా
 నేమాడ్కిన్ గపివర్యుఁ డింపెనఁగెఁ దం
 డ్రీ ! చెప్పుమం చడ్గినన్.

(ఉపోద్ఘాత ప్రకరణము సమాప్తము.)

శ్రీ

బాలాంజనేయము

ప్రథమాధ్యాయము

శివతేజము

మంజరి॥ శ్రీమంతము ముక్తజనానాసము

శ్రీగిరిజానుఖికరము

కామితదానవిలాసాకర మా

కైలాసగిరిశిఖరము.

సాధో! రే! శ్రుణు సాధో! రే! శ్రుణు

రామదూతచరితం రసభరితం

అతిదూరీకృతదురితం భక్తవరా

చ్యుతాచలానంద మధురితం.

ఈ కైలాసమును వర్ణింప నలవికాదు. ఇయ్యది శివభక్తిపరాయణులకే సులభముగా దొరకునదియేకాని తదితరులకు దుర్లభమయినది. అంచెచ్చటఁజూచినను శివశివేతిధ్వనులు పంచాక్షరీరూపములతోఁ బాటుగ నెక్కులందు బ్రహ్మానందకరము లగు ప్రతిధ్వనుల నిచ్చుచుండును.

సీ॥ ఏవంకఁ జూచిన ♦ ‘ హే! పార్వతీపతే !

కురు దయాం మయి’యను ♦ కోకిలలును

ఏచాయఁ గాంచిన ♦ ‘ హే నాగభూష ! మాం

పాలయ ’ యనెడి మ ♦ రాశములును

ఏదిక్కుఁ గన్గొన్న ♦ ‘ హే చంద్రశేఖర !

రక్ష మా ’ మనెడి హా ♦ ర్యక్షములును

ఏప్రక్కఁ దిలకింప ♦ ‘ హే సాంబ ! శంభో ! ద

యాంభోనిధే ! యను ♦ నాలమంద

తే॥ గీ॥ కమ్మపూఁదేనె తినఁబెట్టు ♦ తమ్ములకు “ న
మఃశి వాయ ” మంత్రముఁ జెప్పు ♦ మధుపగణము
లహహా ! కైలాసమహిమ లే ♦ మని నుతింతు ?
కీటసశుపక్షులకు శివ ♦ కీర్తనంబె॥

ఇచ్చటి కీటములు పశువులు పక్షులుఁ దాము పూర్వజన్మలం దెంతో
మృతముం గావించినందుననే కైలాసలోకములోఁ దిరుగుభాగ్యము లభించి
నది. ఏనాఁడునుంగూడఁ బుణ్య మాచరింపక కాకివలె నుదరపోషణ లాల
మలై చరించుచు.

కీర్తన.

కడుపే కైలాస మనుకొనుకలుషాత్ముల కందరానిది
ఉడుపతిధరభ క్తజనుల కురకనుఱుకఁ జేరువైనది॥

ఈ కైలాసవిలాసం బెన్నఁదరమె చిద్విలాసము
ప్రాకటశివతాండవప్రభాభరితరసోల్లాసము ॥కడుపే॥
శ్రీకరరుచిరవికాసము శివలీలాంచితభాసము
భీకరదైత్యవినాశము మునిమానసదరహాసము ॥కడుపే॥

అట్టి కైలాసగిరియం దొక్కనాఁడు పార్వతీ పరమేశ్వరులు కేళికా
గృహంబునం దుండునపుడు.

మంజరి॥ శంకరుఁ డాగిరిజాసతిఁ గౌఁగిట

సరసవచనములు చిలుకఁ

పంకజముఖి శశికాంతులు మోమునఁ

బర్వంగ నిట్లని పలికెన్॥

ఆపురాణ దంపతు లట్లు కేశీసల్లాపము లాడుకొనుచుండఁ బార్వతి
తనకోర్కి నిట్లు వివరింపఁ దొడంగెను.

కీర్తన.

స్వామీ ! పోదము రావె

భూమీసంచారమునకు॥ స్వామీ॥

ఆమహీతలమున వేంక

టాచలధామము కలదట॥ స్వామీ॥

ఆవేంకటాచల పర్వతంబు భయంకరంబై యువిదలకుం జొరరాకు
న్నది. వలదని నివారించిన వినక “ లోకక్షేమంకరమగు మనసంచారముచే
దానినిఁ బవిత్రమొనరింతము లేలే” మ్మని గౌరి నిర్బంధించెను. అంతకు
ముందు వేంకటాచల మెంతో భయానకమై యుండెనెట్లన.

స్త్రీ॥ భీకరహర్యక్ష ♦ భీషణాకారగఁ

ర్హర్భటీభిన్న ధ ♦ రాధరములు

కూనలు డొక్కల ♦ కున్ వేలఁ గార్చిచ్చు

కులికి పర్వతైడి ♦ కోతిమూక

మదపానకేశీస • మాగతభ్రమరని

ష్కాసక్రియాలోల ♦ గజగణంబు

చదలుపుట్టలు త్రవ్వి ♦ మొదలంటఁబొడిచి పు

ర్వుల నారగించు కా ♦ రెలుగుబంట్లు

వే॥ గీ॥ కొదమచిల్కల కుత్తుకల్ ♦ కొఱుకుకొఱు

మెల్లఁ జెట్ల కెక్కడిగండు ♦ పిల్లిదండు

విజితవినిషాతితాభీల ♦ వృషకళేబ

రంబు వేంకటాచలపర్వ ♦ తంబు వెలయు॥

ఇంత భయంకరమగు పర్వతస్థలముల కాపురాణదంపతులు డిగ్గి వచ్చి
కీర్తన.

శ్రీశంకరుడు గౌరిచే జేయిగీలించి

వాసిగ నుద్యానవనవిహారముసేయ

భాసురంబగు వేంకటాచలపర్వతంపు

నికుంజభూమి విలాసములఁ దిరుగుచును

దంపతు లోసరిలి కూర్చుండి రొకయెడ ॥మారుతీ॥

మారుతిచరితసుధారసధారలో

మాధురిఁ జవిచూడవే - ఓమనసా !

సాధురీతిఁబాడవే॥—

హా రజ్జు గూర్చున్నతఱి నా వేంకటాచలపర్వతం బంతయు శాంత
తపోవనముఖంగి మారి పరస్పరహింసాస్వభావ మలవడిన క్రూరమృగ
ములుసైతము స్నేహభావంబు నందె నెట్లనిన

సీ॥ పాములు డస్సి ని ♦ ద్రామ త్తతఁ దూఁగ

ముద్దుగా జోకొట్టు ♦ ముంగిసలును

మేకపిల్లలు నిద్ర ♦ మేల్కొన్న తఱి దేట

జలము లందిచ్చు బె ♦ బ్బులులగుములు

కొదమచిల్కలఁ గూడి ♦ గుజ్జబువ్వముసేసి

సంబరంపడెడి మా ♦ రాలములును

ఆవులు మెడ లెత్తు ♦ నపు పంజాలతో

గంగడోళ్ళుల గోకు ♦ సింగములును

తే॥ గీ॥ సచ్చిదానందపరిపూర్ణః ✦ సారమందు
 భోక్తృభోజ్యభేదం బెట్లు ✦ పాసఁగరాదా
 అట్లులనె జంతుజాలంబు ✦ లందు నిచట
 మేఁత మేఁతరి యనుమాట ✦ మిథ్య యయ్యె॥

ఇంతకుముందుఁ 'గూనలు దమదొక్కకున్ వేరిలఁ గార్చిచ్చు కులికి
 పర్వతైడికోఁతిమూఁక' లిప్పుడు శివసంచారప్రభావముచే సుఖముగఁ బొద
 రిండ్లలోఁ జెర్లాటములాడుకొనుచుండ

మంజరి॥ మర్కటమిథునము పొదరిండ్లన్ బేరి
 మంబలరారఁ జరింపన్
 మానితపురాణదంపతు లది గని
 మది సంతస మిగురింపన్.

పార్వతీదేవి తన ప్రాణేశ్వరుని దగ్గరి కడువినయవిధేయ భావ
 ము తొలుకాడ నివ్వినందుగ మనవిసేయం దొడంను.

కీర్తన.

నాథా ! మన మిద్దఱము వానరులమై
 యీధరాభోగసుధాధారఁ గోలుదమే ॥ నాథా॥
 లోకోత్తరపుణ్యపాకోదయంబున
 నీకోఁతిజంట చనుపోకలఁ దూఁగాడ ॥ నాథా॥

పార్వతి యిట్టికోర్కెలు ప్రాయశముగఁ గోరుచుండును. మున్ను
 కిరాతాజ్ఞనీయగాధలో భిల్లయువతి గాఁగోరలేదా ! అయినను మహితల
 స్పర్శనమాత్రమున దేవతలుంగూడ నొకానొకప్పుడు మానవమాత్మలగు
 చుందురేమో. అందువలననే శంకరుఁడు తనభార్య కోరిన విధముగనే
 కోయవారి డిదివఱ కైనాఁ డిప్పుడు కోఁతి కావలసియున్నాఁడు. ఇది
 యంతయు లోకసంగ్రహార్థమేకదా ! భార్యలవిషయములోఁ ద్రిమూర్తుల
 స్వాతంత్ర్యము నేతిబీరకాయ, బంగారు పిచ్చుకలవంటిది. ఎట్లనిన.

ఉ॥ వారిసతీకటాక్షములు ♦ వారినచోటులనే త్రిమూర్తులుం
 గారవమిచ్చు చుందు రటు♦గాకయతక్కినదొంగిచూడ రా
 కూరిమి భక్తులక మనుప♦గోరరు తొల్లదిలోకరక్షకై
 చేరినవీరు భార్య లట ♦ చేతులఁ ద్రిప్పెడికీలుబొమ్మలో !

కావున శంకరుండు గౌరియొక్కకోర్కీ నీడేర్పం దలంచెను. భూమి
 మీఁద నడుగువెట్టినంతమాత్రమున మనుష్యసామాన్యమగు నట్టినరచాప
 ల్యము జనించిన దింక వానరచాపల్యము జనింపవలసియున్నది. ఇదియం
 తయు లోకములమేలునకేకాని వేటుగాదని మీరేయెఱుంగుదురు. ఇంతటి
 గతి శంకరునంతటివాని క్లుప్త సంభవించినదన్నిచో నియ్యది భూలోకప్ర
 భావము.

పార్వతి తన్నిట్లు పార్థివించిన విని, శంకరుండు భార్యకోర్కీ నీడే
 ర్పందలంచి

స్తోత్రం.

ఈవిధమునఁ దనయువతి పలికిన

భావమును గుర్తెఱిగి శంకర

దేవుఁ డొకమగకోఁతియై గౌ

రీవనిత కపికాంతఁ జేసెను॥

మాయతి చరితసుధారసధారలో

మాఘరీధురిఁ జూడవే ఓమానసా !

సాధురీతిఁ బాడవే॥

వేయిసంవత్సరము లాపురాణదంపతు లిట్లు వానరదేహములతో
 వేంకటాద్రిపై సంచారముసల్పుచుండ నొక్కసాఁడు,

మంజరి॥ వారలు వానరదేహధారులై
వనములందు విహరింపక
సారసనేత్రకు గిరిజకుఁ దేజ
స్సార మొందు జన్మింపక.

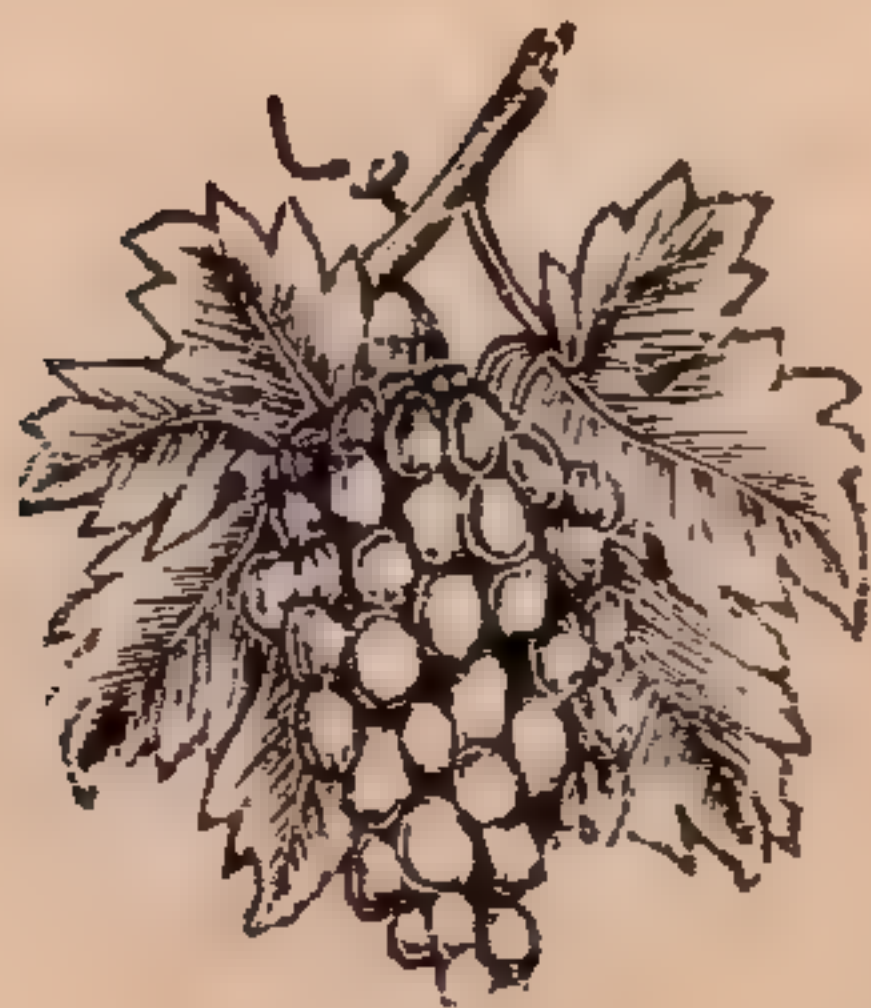
ఇట్లు శివతేజము జన్మింప దాని భరింపఁజాలక హిమశైలాత్మజ
కడుభయంపడి యీశతేజ మెందేని భూలోకరక్షార్థము కాకుండునాయని
శా॥ ఆనారీమణి పండునిప్పుకణికా ♦ వ్యాపించుప్రీక్షత్వమున్
లోనన్ నిల్పక యగ్నిగర్భమున కె ♦ ప్లో చేర్చె నాతండు త
ద్భానుప్రస్ఫుటమైన వేడిమినిఁ దా ♦ ల్పక లేక తత్తేజమున్
బూనంగల్గుసమీరసన్నిధికి స ♦ మ్నాదంబునం దార్చినన్॥

వాయుదేవుం డాశైవతేజమును దనయొద్ద నుంచుకొని కాపాడు
చుండెను.

ప్రథమాధ్యాయము

శివతేజము

సమాప్తము

శ్రీ

బాలాంజనేయము

ద్వితీయాధ్యాయము.

మారుతిజననము.

శ్రీ) వేంకటాద్రిపై నట్లు నివసించు వానర సమూహములందు.

మంజరి॥ కపికులకేసరి సార్థకనాముఁడు

కేసరి యనువాఁడుండెన్

అపగతకల్మషుఁ డగునతనికి నొక

యంజన యనుసతి యుండెన్.

ఆ నాఁడు లోకములందు రాక్షసబాధ దుస్సహ మగుటం జేసి
మానవులకేగాక వశచరములకుఁగూడ దుగ్భరంబై తోచిన.

ఉ॥ దానవు లిచ్చు బాధలకుఁ ♦ దాళక భీతిలి తద్వధార్థమై

పూనఁదలంచి సర్వపరి ♦ పూర్ణ బలాధ్యునిబుత్రిసత్తమున్

నేన గడింతునంచు రమ ♦ ణీమణి కేసరికాంతయున్ దపం

బూని చరింపఁ గానలకుఁ ♦ బోయె నఖండమనోరథంబునన్

మానవులకును వానరులకును నెవ్వరికేనియు దుర్లభ కార్యముల
సాధింప వలయు నన్నఁదపోబలమే శరణ్యముగాని పశుబల మక్కఱకు
రాదు. ఈ యభిప్రాయము.

శ్లో॥ యద్దష్కరం యన్మరాపం యన్ద్వర్గం యచ్చ దుర్లభం

తత్సర్వం తపసా ప్రాప్యం తపో హి దురతిక్రమం॥

అను పెద్దలవాక్యమువలనఁ దేటపడఁగలదు. కావున నంజన తన
కలవిగాని కార్యమును సాధింపఁగోరి.

మంజరి॥ గాలికిఁ దనచే రాలుపండ్లు తిని
ఘనమగుదీక్షన్ నిలిపెన్
కారడవులఁ గేసరిసతి యంజన
ఘోరతపంబుల సలిపెన్.

ఇట్లు శివధ్యానపరాయణం బగుమానసంబుతోఁ దపంబొనర్చుచు
నొక్కనాఁడు శివునిగూర్చి ధ్యానంబు సేయం దలంచి.

సీ॥ మహనీయమార్ఘాండ ♦ మధ్యందినాఖండ
పటలీగభస్తిసం ♦ పదలవాండ
నొసలిమిక్కిలికంట ♦ బుసఁగొట్టునెగలతోఁ
బుట్టుకుంకుమచుక్క ♦ బొట్టువాండ
సంపూర్ణపూర్ణిమా ♦ చంద్రశీతలకౌము
దీస్సారచిత్త దీ ♦ ధితులవాండ
తలకెంపుజడలందుఁ ♦ దెలిసేటితుంపురుల్
చిలికి డాగెడిముద్దు ♦ కలికివాండ

తే॥ గీ॥ ప్రళయరాద్రభయంకర ♦ ప్రభలవాండ
ముద్దుసిగఁ దూఁగునెలతున్న ♦ పువ్వవాండ
చానసామేనఁ గులుకు మై ♦ సారువాండ
శివ ! మహాప్రభూ ! నన్ను ర ♦ క్షింపవయ్య.

ఇట్లెన్నెన్నియో వర్షంబులు ధ్యానింప నామె ననుగ్రహించుట
కేమో యన్నట్లు గౌరీశంకరు లచటనే వానరరూపములతో నుండిరేకదా!
ఇంకొక్కనాఁ డిట్లే శివునిం బాడఁదలంచి యేల నన్ననుగ్రహింపఁదో
మాతమని తీవ్రదీక్షతో శంభునిఁ బాడిపాడి ధ్యాననిమిత్తనేత్రయై
సామృద్ధిసిల్లి యున్న యంజనాదేవికి.

తే॥ గీ॥ శివసుషుప్తిలో లీనమా ♦ చిత్త మలరఁ
దెరచి యుంచిన యంజనా ♦ కరపుటమూన
దినము రాలుపండులభంగిఁ ♦ దేజ మొకటి
వాయుదేవుఁ డాయరచేత ♦ వైచి చనియె.

ఈ తేజమే రాక్షసకులముసలము. పైంధవునితండ్రి యర్ఘ్యమిచ్చు
నప్పుడు పడిన తలను జేతిలోనుండి విదలించినట్లు త్రోసివేయక, నిక్షేప
రాయనివలె ధనరాసులను గనులు మూసికొని దాటిపోవక, యున్నట్టునివలె
మెడఁ బూలదండ పడినప్పుడు పామని భయముఁజెంది విసరివై వ కాయం న.

మంజరి॥ ప్రతిదినమును రాలుపండచుచుఁ గపి

భామ దాని భుజియించెన్
అతిలోకబ్రహ్మనందకంద
మారగించినటు లెంచెన్.

ఇట్లాశివతేజమును గర్భస్థము గావించుకొన్నంత నె.
కీర్తన.

కామినీమణి కంజనాసతి కప్పుడప్పుడె గర్భమయ్యెన్
భామతనదుతపంబునకుఁ బెరుభంగమయ్యెనటంచుఁ దలంచెను॥
మారుతిచరితసుధారసధారలో మాంధురీధురిఁ జూడవే !
ఓ మనసా ! సాధురీతిఁ బాడవే॥

ఆకపికాంత తనకిట్లు సవ్యోగర్భంబగుట నెఱుంగక యేదో విడ్డూ
రము సంభవించినదని శంకించి లోలోన సిగ్గుఁజెంది.

కీర్తన

ఏమి యింతవిపరీతము
నామే నతిభార సహిత ॥మిదేమి॥
స్వామీ ! నేఁ దపముచేయ
సంకల్పము జరుగనీయ ॥విదేమి॥

పామరు లీకథ విని న
 నేమని మును శంకింతురొ
 నామది కిది సిగ్గు తోఁచె
 నోమహేశ ! లోకనింద
 నోమి నన్నుఁ బోవరావ దేవదేవ ॥ ఏమియింత॥

ఇట్లు కొంతకాలము చింతించి “యోమహేశ్వరా! నన్ను నలుగు
 రిలా నేయగచాట్లకుఁ బాలానర్చి నగుబాటు సేయందలంచితివో కదా !
 హేదీనదయాళూ ! ప్రత్యక్షము కావేమి ? కాకుందువుగాక యీవిపరీ
 తము తగునా ! నిన్నెన్నఁడు గన్నులఁ జూతునోగదా !

శా॥ శ్రీలాలిత్యము తోఁచునీముఖము వీ
 క్షింపన్ దలంపూని దీ
 ట్లాలీలంగని నీవరంబుఁ బడయం
 గాఁగోరి ధ్యానింతు న
 న్నేలా తీవ్రపరీక్ష సేసెదవు తం
 దీ ! గర్భభారం బిడే
 మో లజ్జాకరమయ్యెఁ బోవఁగదె శం
 భూ ! సత్కృపాంభోనిధీ ! ”

ఇట్లు తా సనేకప్రకారంబులఁ దనయుష్మలికంబుఁ ద్రిష్వకొని
 విలపించుచుండ నొకానొకవేళ “హేసాంబళివా ! పాహి పాహి ”

మంజరి॥ అని విలపించెడి యంజనమ్మ కా
 యంబరవాణి వచించెన్
 వనితరొ ! సిగ్గు రవంత వలదు నీ
 భాగ్యం బనితర మంచున్ ॥

అకాశవాణికి నంజనయం దనూనమగు దయారసం బుప్పతిల్లి
యామె దిగులు వాపఁ దలంచి.

తే॥ గీ॥ రామతారకమంత్ర ప ధి రాయణంబు
మూర్తిదాల్చెనో యనునట్లు ధి కీర్తిగాంచి
తేజరిల్లెడి శాంభవీ ధి తేజ మిదియె
కాని భీతికి హేతువు ధి కాదు తల్లి !

అను గగనవాణిమాట లాలించి యులికిపడి లేచి తనతపంబు పండి
నట్లు లోలోన నుప్పొంగుచునుంగూడ సమగ్రముగఁ దనభాగ్యప్రాప్తిని
విందునని చెవియెగ్గినంత నాకాశవాణి మఱియు నిట్లనఁదొడంగె.

కీర్తన.

నీలోపలఁగలఁ డో రమణీమణి
ఫాలాక్షద్యుతి వీరశిఖామణి
సారవివేకవిచారసుధీమణి
శ్రీరామాంఘ్రిసరసిజమధు సాగ్రిణి ॥నీలో॥
రక్షస్సంఘవిదారణ
దక్షమహాభుజబలహ
ర్యక్ష శౌర్యదీపితప
ద్మాక్షహరవిరించినమా
నాక్షయ తేజఃపుత్రుఁ డొకఁడు ॥నీలో॥
కావున నీవింతటనుండియుఁ దదేకభక్తితో వర్తిల్లుట భావ్యంబు.
మంజరి॥ కావునఁ బావనరామతారకముఁ
గైకొని జపియింపఁదగున్
నీవొనరించు జపంబున రాముని
నిశ్చలభక్తుఁడు కలుగున్.

ఇట్లు గగనసరస్వతి వాక్కుచ్చినవిని శ్రీరామపదాంబుజంబులు నెమ్మదిలోఁ బాదుకొల్పి యంజనాదేవి నిరంతరరామతారకమంత్రజపంబు నేయుట తేమంకరమని తలంచి.

మంజరి॥ ధీరయశరీరవాగ్ధార కర్ణామృతపూర
శుభారవాకారమై వెలసెన్
సారప్రమోదప్రసార సంపూర్ణవి
స్తారహృదయపంకేరుహముఁ బడసెన్.

ఇట్లు సంతోషతరంగితాంతరంగముతో ధ్యానంబు నేయఁగోరి కొంతసేపు పాడిపాడి రామభక్తిచే లీనమగుచున్న మానసంబుతో సోలు వేళ మనంబు మరలించి 'హేరామా! పాహి మా' మనుచు

ఉ॥ రామ! దయాలలామ! దినరాజకలాంబుధిసోమ! పూర్ణని
ష్కామ! మహాసురప్రకరసైన్యపరామ! మనోహరాంబుద
శ్యామ! యశోభిరామ! రససాధుహృదంబుజధామ! సద్గుణ
స్తోమ! హిమాద్రిబావినుతశోభనతారకనామ! పాహి మా॥

ఇట్లు ధ్యానించి తనివి సనక మానసం బన్యధాచరింపకుండ రామ పాదాబ్జములకు బిగించి

కీర్తన.

రామా ! కరుణాలలామ !

రమణీయగుణాబ్ధిసోమ ! ॥ రామా ॥

భామామణి శ్రీమనోభి

రామా ! సకలరసధామ ! ॥ రామా ॥

నిఖిలదనుజమదవిరామ

నిగమాంత విహారధామ

కామజనక ! హరిహరమహి

మామనోహరా ! శ్రీరామా ॥ రామా॥

రామామణి గిరిజానుతనామా !

భవభయవిరామ !

అచ్యుతాచల నుతనామ !

అభిరామ ! పరంధామా ! || రామా ||

ఇట్లాయంజనాదేవి నిరంతర రామధ్యానపరాయణచిత్తంబుతో నుండి మరల మరల రాముని ధ్యానించుచుండ నొక్కనాడు తదేక నిష్ఠతో బాడుచుండు సంజనాదేవికి వినోదముదోష.

తే॥ ౧॥ ధామ రామరామాయంచుఁ ♦ బల్కునప్పు
డెచటనుండియొ చెవిసోఁకె ♦ నిట్టిజపమె
దెసల మార్గోత కా దది ♦ తేలివచ్చు
గర్భ నిర్భయార్భక రామ ♦ గాన సరళి.

ఇట్లు రామభక్తిలోఁ దూఁగుచుఁ దనలోని తేజమునుంగూడ నట్లే తూఁగించుచుండ సంజనాదేవిగర్భము ప్రవర్ధమానమై

మంజరి॥ అల వైశాఖబహుళ దశమీ మ
ధ్యాహ్నము శనివారమునక
సలలితముగ సంజనకుఁ మారుతి
జన్మంబందె వరమునక.

అట్టి మహాపీరుఁడు జన్మించుసమయము పుణ్యభరితముగదా. అట్టి వారలు జన్మించునప్పుడు సమస్త చరాచరములు సంపూర్ణ సంతోషము నంది తేజరిల్లును గనుక

ఉ॥ అంజనకుఁ గుమారుఁ డుద

యం బగువేళ సమస్త దేవతా

కంజదళాక్షు లంచితసు

ఖావహ పుష్పసువృష్టినిచ్చి రం

తం జతురంబుధుల్ గగన

ధామమునంటుచుఁ బొంగిపోయె రా

ముం జపియించుచున్ జనన

ముంగనెఁ దొల్లటికేలుమోక్షులొ॥

ఆ మహాత్ముఁ డెట్లుండెనో వర్ణింప నలవికాదు. పుట్టినప్పుడె
సర్వదివ్యపరిపూర్ణ తేజ మమరియుండెను. ఇంకను.

కీర్తన

ప్రబల మహాత్ముఁడు

ప్రఖ్యాతవైష్ణవభక్తిపరాయణుఁడు

త్రిమూర్తిసంభావ్యతేజోమయుఁడు

సమస్తసుపర్వప్రభాయుతుఁడు

మాణిక్యకుండలకాంతిశోభితుఁడు

కనకాంగదహేమమాలాధరుఁడు

మహాభుజుఁడు భీమబలాన్వితుఁడు

అంజనాసుతుఁడు.

పుట్టుజందెమువాఁడు పుట్టగోచికలవాఁడు

దిట్టయై వజ్రమునుగొట్టు శక్తిగలాఁడు.

దీర్ఘకాయుఁడు మహాభుజుఁడు

దీప్తలాంగూలుండు వీరుఁడు

దేవియంజనభిడ్డఁ డిదె

దేదీప్యమానశరీరుఁ డయ్యెన్.

మారుతిచరితసుధారసధారలో

మాధురీధురిఁ జూడవే ఓమానసా!

సాధురీతిఁ బాడవే॥

ఈ యాంజనేయునకు రామభక్తి జన్మతోడనే లభించినది. ప్రిహ్లాదమనకుఁగూడ నట్లే లభింపలేవా? ఈ శిశువు రామభజనసేయుప్రకార మెట్లున్నదో వినుండు.

సీ॥ కలిసిల్లు చల్లినం ♦ గన్విచ్చి శ్రీరామ

యనుచుఁ గాననివెతఁ ♦ గనులుమూయు

భూమిారుహములందు ♦ రామనామము సేయు

చిలుకలకూతల ♦ కులికి వెదకు

చనుదూటుచో రాముఁ ♦ గనుగొన్నగతిఁ దోప

నూకిలింతల బడు ♦ లొసఁగుచుండు

రామతారకమంత్రీ ♦ రాజంబు ధ్యానసు

షుప్తిఁగూర్చిన నిద్రీ ♦ సోలుచుండు.

తే॥ గీ॥ చిన్నినగవు శ్రీరాముని ♦ గన్నహూయలు

కెవ్వలాట బ్రహ్మానంద ♦ ఖేలనంబు

పొర్లిగింత తన్మయయోగ ♦ భోగగరిమ

కొమరుఁ డాగర్భరామభ ♦ క్తుండు నిజము.

ఇట్టి మహానుభావులు జన్మమొందుటయన్న నెట్లుండునో మీ రెఱుంగకుందురా! సమస్తస్పృష్టికిం బండుగదినము వంటిది. కాని రాక్షసుల కియ్యది దండుగదినము. శిష్టజనుల కందఱు కట్టిమహాత్మ్యవం బెట్లుండు.

కీ రన.

ఎంతో సంతోషజనకమే సామిరిజనన మ ॥ దెంతో ॥

స్వాంతమందు సంతసిలిలతాంతవర్షము సురలుకురియ ॥ నెం॥

దుందుభి నిస్వనములు జగమందు మారుమోయంగ

గంధర్వాప్సరఃకిన్నరగణము నాట్యములు సలుపఁగ ॥ నెంతో॥

దచుజగణ శిరఃకిరీటఘనమణు లవనిఁ డుల్లఁగ
నసురసతీగర్భపిండము లుసురులెడలి నేలఁబడఁగ ॥ నెంతో॥
తరువులు సుమములు గురియఁగ సరఘులు ఝమ్మనిపాడఁగఁ
గరువలికిఁ బుత్రోత్సవ కరమై చల్లన విసరఁగ ॥ నెంతో॥

ఇట్లాంజనేయుండు జన్మచుండి పురిటింటఁ దేజరిల్లుచుండెను.

ద్వితీయాధ్యాయము

మారుతిజననము

సమాప్తము.

శ్రీ

బాలాంజనేయము

తృతీయాధ్యాయము.

ప్రతాపాంకురము.

శ్రీమంతంబగు వేంకటాచలమునందుఁ బురుడులో నంజనాకుమారుఁ
డుండ.

మంజరి॥ అటమీఁద బాలున కైదుదినములు రాఁగ
నమవస చనుదెంచెను
అతఁడు తల్లినిఁ బిలిచి యతిదీనముగ నిట్లు
లామెకుఁ వచియించెను॥

కుమారుం డమానుషబలప్రభావ సంపన్నుండు గావునఁ బౌఠ
వచస్సులతో మాట్లాడు శక్తి యలవడి.

కీర్తన.

అమ్మా ! నా కాక లోయమ్మా !

నా కారగింపఁబెట్టవమ్మ లేలెమ్మ రమ్మ॥ అమ్మా॥

కమ్మని గుజ్జనగూండ్లఁ గొమ్మని నా కీయవమ్మ

సమ్మతిమై జిన్ను మీఁగడ

తెమ్మా ! మాయమ్మ లేమ్మ॥ అమ్మా॥

అని తనయుండు వినిపింప విని విచారమునంది కారడవులలోఁ
దనకుం దగుసౌకర్యము లలవడ నందులకు దురపిల్లచు నిజశిశువు నుద్దేశించి
“ఓతండీ”.

కీర్తన.

ఎక్కడఁ దెత్తునురా ! కుమారా ! నే
 నెక్కడఁ దెత్తునురా ! కుమారా !!
 రెక్కలు విరిగినపక్కినిఁ బోలుచు
 నిక్కడఁ గానల దిక్కుమాలితి నే || నెక్కడ ||
 చక్కనిపాలును మీఁగడ చక్కెరతో మేలవించి
 మక్కువ గోర్గుజ్జు లెత్తి యొక్కసుతునినోటఁ బెట్టఁ
 దక్కువపడి నోచనైతి గదర తనయ నే || నెక్కడ ||.
 అన్నంత నే తల్లి దీనాలాపములకు శంకించి మారుతి జనని కిట్లు విన్న
 వింపం దొడంగెను.

కీర్తన

కొల్లగఁ గన్నీరు రాల్చి యుల్లమందుఁ బల్లటిలకు
 తల్లీ ! నీ వేమి తినెనొ యల్లదియే పెట్టవమ్మ
 ఓయమ్మా లేలమ్మా రారమ్మా
 నన్నుఁ గన్నమ్మ || అమ్మా ||
 అన్నంత నంజనాదేవి యాలకించి తనయా !

కీర్తన

ఇక్కడితరుషండంబుల నక్కజముగఁ బండ్లు పండె
 చక్కగ నాయుచ్చకొలఁది మెక్కుచుంటి రాలుపండ్లు
 నెక్కటిశౌర్యముఁ జూపి నీ వొక్కపండు తినర
 సనయ ! వినయ ! తనయ ! నే || నెక్కడ ||

అని యిట్లు సెలవొసంగినఁ గుమారుండు తల్లెమాట లాలించి
 శ్రీరామునిదయావిభూతితో సర్వదుష్కరకార్యముల సాధించ వచ్చునని
 రామభజనకుం గడంగి.

కీర్తన

రామా ! ముఖజితసోమా ! భవనుత
నామా ! మేఘశ్యామా ! జయజయ॥ రామా॥
గుణధామా ! జితకామా !

ఘోరసురారివిరామా ! జగదభి॥ రామా॥

ఇట్లు కొంత కాలము ధ్యానించి తనమనోరథంబు వెలిబుచ్చుకొరి.

కీర్తన

దేహి భోజనం-రామ-పాహి తవ జనం
త్రాహి మాజహీహి భో త్సుధార్తభాజనం.
లోకకారణా ! సుజనశోకవారణా ! రామా॥

భువనభరణ దురితహరణ

భయవిదారణా ! రామ ! ॥ దేహి భోజనం॥

ఇట్లు ధ్యానించుచు బురిటిమంచములోఁ బరుండి రామపరబ్రహ్మ
నందవారాళిలోఁ దేలి నద్దెసలు దిలకించి, ప్రాచీనిత్తిటంబున సూర్యుఁ
డుదయింపఁబోవుటఁ గాంచి

సీ॥ నాకవాసులకుఁ బు ధ్నము పండుపండి ప్ప

త్యక్షమా కల్పక ధ్నము పండుపండి ప్ప

నందనారామంబు ధ్న నన్దనారామంబు

గాచినహేమమా ధ్న కందఫలమొ

రణధీరు లేరి కూ ధ్న రకు సంతరించిన

ఖండశర్కరిలకూ ధ్న ష్మండఫలమొ

గగనసుందరి చేతి ధ్న జిగితీపు లీను వి

శాలమాధుర్యర ధ్న సాలఫలమొ

తే॥ గీ॥ శ్రుతిపథమునందుఁ గల పరం ♦ జ్యోతిఃబుట్టు
 రమ్యసచ్చిదానందైక ♦ రామఫలమొ
 యని భుజింపఁగాఁ గోరి యా ♦ యనిలసుతుఁడు
 పొంగి నింగికి రింగునఁ ♦ జెంగలించె.

కీర్తన

ఆడెడుబిడ్డం దై దవనాఁడు పొత్తులం బరుండి
 వేడిసూర్యుఁ డుదయించుటఁ జూడఁగనే పండనుకొనె
 ఆపండును దినఁగోరుచుఁ బాపఁడు మిన్నుల కెగసి ప
 తాపము శౌర్యము ధైర్యము దీపింపఁగ రవిని బెఱికె
 మారుతికథాసుధారసధార మాధురీధురీణము
 సాధురీతిఁ బొగడువారికి
 సకలసుఖదపారీణము ॥ మారుతి ॥

ఇట్లప్పుడప్పు డుదయించుచున్న భానుబింబమును గబళింపవచ్చినదని
 రాహువు దౌడవ్వలఁ జూచి

మంజరి॥ సాహసమునఁ గోఁతిపిల్ల సూర్యుని
 జప్పరించె నవలీలన్

రాహువు కోపము మండిపడఁగఁబూ

ర్ణాహుతవహ్నిని బోలెన్

ఇట్లారాహువు కోపోద్దీపితుండై తాటినెక్కువానికిఁ దలఁదన్నవాఁ
 డెవ్వఁడో వచ్చెనని యహంకార మూని చేరంబోయి కోఁతిపిల్లను గద్దించిన
 విడిచిపెట్టు సేమాయను పేరాసతో “ఒరే! వానరబాలకా”.

కీర్తన

ఎవఁడవు నాపైపోటి కెందుకువచ్చినాడ ॥ వెవఁడవు॥
 దవుడఁ బగులఁ గొట్టెంతుఁ
 దడవులేదు నిలు నిలు నిలు ॥ మెవఁడ ॥

రాహువె సూర్యుని మ్రింగఁగ సాహసింపఁ దగినవాఁడు
నీహఁయ లెక్కడఁ జూచితి

మాహా ! నాసూర్యుఁ దాఁక ॥ నెవఁడవు॥

విధి సూర్యుని నాభోజన విధికయి నిర్ణయ మొనర్చె
నధికచపలచిత్తా ! నా

యధికారము నీవు పూన ॥ నెవఁడవు ॥

సూర్యుం డెట్లు కపిముఖంబునఁ జిక్కువడఁ బ్రపంచమంతయు నట్ల
శల్లోలముకాదా ? ఈగతి గమనింపుఁడు. అప్పుడెట్లుండెనన

సి॥ అరుణుండు నడుములు ♦ విరిగి పర్విడ శక్తి

లేక కొండల రాళ్ల ♦ దేకులాడ

అలసి పేకువఁ బండు ♦ జలజనేత్రులు స్పృష్ట

సాడునలేదని నిద్ర ♦ పోవుచుండ

• రవికి సంపూర్ణోప ♦ రాగ మెక్కడిదంచు

జోస్యులు లెక్కలఁ ♦ జూడఁబోవ

బ్రహ్మయామమునందుఁ ♦ బరియించునకుండులు

తెల్లవార దటంచుఁ ♦ బల్లటిల్ల

తమ్మిబందెలఁజిక్కి ♦ తప్పఁద్రాగినతేల్ల

ముక్తికై చెఱసాల ♦ మూల్గునెట్ట

నొలిచేకులక విచ్చి ♦ వలపుతోఁ బన్నిచుల్

మంచు కన్నీరు రా ♦ ల్పించఁ వొడఁగ.

తే॥ గీ॥ పాడుపువెలుగున కెడఁద ను ♦ స్పృంగునట్టి

జక్కవలకుఁ గాలేతులు ♦ చల్లవడఁగ

నగ్రజన్ములు పాతర ♦ ఘృప్యప్రదాన

జలము లటచేత నిడి తూర్పుఁ † గలయనెదుక
భానుబింబమున్ గన్గొన † లేనిభువన
గోళమంతయుఁ గందర † గోళ మయ్యె.

ఇట్లు జగ మగడుపడుచుండ నయ్యెడ రాహువు తనచేతనే కోరిని
వారింపఁజేతఁగాక యిందుని డాయంబరుగెత్తి విన్నవించిన.

మంజరి॥ అపుడు మహేంద్రుఁడు రవికొఱకైయుద
యాద్రిశిఖరమంతటఁ దిలకించెన్
అర్కబింబ మొకయప్పడమున్బలె
నారగించు కపిబాలుని గాంచెన్.

తదనంతరంబ తత్తరపాటుతో నిందుండు వజ్రమునకై పరుగు
లుపెట్టి దేవతలందఱం బిలిచి వారలతో.

కీర్తన.

అక్కటకట కోరిపిల్ల మెక్కఁ దొడఁగె భాస్కరునిన్
జిక్కఁబట్టుఁ డనుచుఁ దనను చేతివజ్రమును విసరెను
మాగుతికథాసుధారసధార మాధుకీధురీణము.

ఇట్టిందుండు వజ్రముం బ్రయోగించినఁ గపికిశోరంబు

మంజరి॥ ఆవజ్రము దౌదవ్యులఁగని భయ
మందక ధైర్యముఁ బెంచెన్
అర్భకుఁ డొకరోమము ముత్రించుచు
నడ్లుపెట్టఁ బంపించెన్.

అప్పు డాకపికుమారుండు పిక్కరోమ మొం దూడఁబెఱికి దౌదవ్య
లనున్నవజ్రము తన్ను డాయకయమునుపె శ్రీ గామచరణారవిందములకుఁ
దనమానససరోవరంబునం దెప్పతిరువాళ్లఁ గావించుచు

హే! రామా! రాక్షసవిరామా!

క్తిర్తన

మాం పాలయ దయాలయ ! రామ ! ॥ మాం ॥

మమ మానసహంసం ఘేలయ ॥ మాం ॥

రామ ! తావకపదాంభోజమధుధా

రామాధురీవిలోలరోలంబం ॥ మాం ॥

అక్కడ నిందుప్రజాయుధంబుజాడ

లక్కటకట యెట్లు చక్కాడంగలాడ

దిక్కు నీవనుచు దేవురించినాడ

గొక్కున రావే శ్రీరామా ! నే నీవాడ ॥ మాం ॥

అని యిట్లు శ్రీరాముని బాడుకొని తనకాలిరోమంబును బైకెత్తి, ప్రతిజ్ఞాధురంధరుండై యంజనాకుమారుండు, పంచభూత స్థేమా ! త్రిమూర్తి బలధామా ! శ్రీరామా !

శా॥ రామా ! తావకపదపద్మమధుధా ♦ రాసారచారీణమై నేమంబొప్పగ నాదుమానసము నిన్నే కొల్చునేనిజగత్సామీ ! నేనొకకోతిపిల్లను భవద్భక్తుండ నాదేనినా రోమం బిందునివజ్రసారమునుని ♦ మూలించిఖండించుత

అని యిట్లు ప్రయోగించినపు డారోమంబునందు రామునిశక్తి ప్రవేశించుటంజేసి యది సర్వదేవతాసారస్వరూపమై భూనభోంతరాశంబులందన గమనధాటీధ్వానములచే మార్మోతలు వెట్టించుచు జెవులజెవుడు పఱచునట్లు చనిచని పజ్జిముం దాకిన.

మంజరి॥ ఇందునివజ్రము చిందఱవందఱఁ

జెంది ధరంబడఁ గూలె

తంద్ర డింది దివిజేంద్రుడు బ్రహ్మను

దర్శింప బయల్పెడలె.

ఇ ట్లొందుఁడు బ్రహ్మలోకంబునకుం జని విధాతను దర్శించి యిట్లని
సంస్తుతింపఁదొడంగెను.

కీర్తన

వాణినాయకా ! నిర్వాణదాయకా ! దేవ !
వాణికోటిపాపపుణ్యఫలపిదాయకా ! ॥ దేవ ॥
వేదభూషణా ! సుజనభేదశోషణా ! దేవ

శ్రుతినాయక !
సుఖదాయక !

శుభవిధాయక ! దేవ ॥ వాణినాయకా ॥

ఇట్లు సంస్తుతించి చేతులు జోడించి మహేంద్రుండు కపి వృత్తాం
తంబు విన్పింపఁదలంచి సంక్షేపసరళిలో నా బ్రహ్మదేవుని కిట్లని విన్న
వింపఁ దొడంగె.

మంజరి॥ కోఁతిపిల్ల మనకొంపఁదీసి రవిఁ
గొటికి భుజింపఁదొడంగెన్
చేతివజ్రమును విసరితి నదియును
జితుకులగుచు ధరఁ గురింగెన్.

అని యీప్రకారము విన్నవించిన బ్రహ్మదేవుం డాశ్చర్యపడి.
శ్లా॥ ఆమాట ల్విని బ్రహ్మదేవుఁడు మహా
హంకారపంకంబుతో

నేమీ ! కోఁతికి భీతిలన్ వలసెఁగా
దే ! సూర్యునిన్ మింగ నే
లా ! మాబ్రహ్మమహాస్త్రమున్ బఱపి కూ
ల్పన్ వచ్చు రాపోద మే

భూమిఁ బుట్టెను గోతిపిల్లలకు సం

పూర్ణప్రభావాఘృతల్.

అనుచు వారిద్దఱుం గలసి యాంజనేయుం డున్నచోటికిం జని...

మంజరి॥ బ్రహ్మస్త్రంబుఁ బ్రయోగించుటకయి

బ్రహ్మదేవుఁడు దలంచెన్

జహ్నుగ మెమ్మరైరాకమునుపె కపి

శేఖరుఁ డిట్లు నుతించెన్.

ఇట్లు శ్రీరామపాదాంబుజయుగళిం దనచిత్తమునఁ బాదుకొల్పి

కీర్తన

రామా ! జగదభిరామా ! వందే॥

రమ్యగుణాంబుధిస్తోమా ! శ్రీరామా ॥ రామా॥

వాచామగోచరధామ ! రామ॥

నీచదానవసమాజవిరామా ! ॥ రామా॥

మునిజనమానసవనరుహధామా !

ఘనతులసీదళదామా ! శ్రీరామా ! ॥ రామా॥

సుకవిజనవినుతసుగుణస్తోమా !

అకలుషతారకనామా ! శ్రీరామా ॥ రామా॥

ఆగమాంతనుతదైవలలామా !

అచలభక్తహృదారామా ! శ్రీరామా ! ॥ రామా॥

అని యిట్లు వినుతించి పిక్కకోమము నింకొక్కదాని నూడఁబెట్టి
మంత్రించి.

పంచభూతాభిరామా ! సకలగుణస్తోమా ! జగదభిరామా ! రామా !

శా॥ నేనే రామపదాంబుజాతమహిమో

న్నిష్ఠాగరిష్ఠుండనా

దేనిక దారకనామసంతతజపా

ధీనాంతరంగుండనా

దేనిక శాంభవదీప్తి నాతనువులోఁ

దీండించి వెల్గొందునే

నీనారోమము తాతయస్త్రముఁ గళా

హీనంబుఁగావించుతక్.

అని ప్రయోగించిన నదియు సర్వదైవతతేజస్సారస్వరూపమై పారి
పరుగులెత్తి.

మంజరి॥ అజుఁ డటు బ్రహ్మస్త్రము మర్కటశిశు

వడలనేయఁ గుటివెట్టె.

భుజబలమునఁ బిక్కరోమమున దానిఁ

బింజపింజగాఁ గొట్టె.

దానినిఁగన్న లారఁగాంచి సిగ్గునెంచి బ్రహ్మదేవుండు వేటొకగతిఁ
గానక.

తే॥ గీ॥ తొలుత నిందుఁడు దంభోలి ♦ తునుకలగుట

సిగ్గుచే నేల నాకుచు ♦ బొగ్గుఁగఱచె

అజునిబ్రహ్మస్త్రమే గజ ♦ విజవడంగ

భ్రమవిడిచి బ్రహ్మ కాళ్ళపే ♦ రముకుఁ జొచ్చె.

చ॥ అనితరతేజ ముట్టిపడు

నట్టల వైరులఁగూల్చునస్త్రమే

తునుకలుగా ధరంబడి య

ధోగతిఁగాంచినఁ జూచి బ్రహ్మ పె

నవ్వునట మునింగి “వానరుఁ డ

వారితవిక్రమచక్రవర్తి యీ

తనిఁ గెడపం దరంబగు నె

దాసులతప్పుకు దండమే క్షమా

పన” మనుచున్ మహేంద్రుఁడును

బ్రహ్మయుఁ బోయి నమస్కరించినన్.

కపికుమారునెదుట వారిద్దఱు నిలువంబడి చేతులు జోడించి వీనుల
వంగి వినయ విధేయభావంబుఁ దొలుకాడించుచు నిట్లు ప్రార్థింపఁ దొడంగిరి.

కీర్తన

ఓస్వామీ ! మముఁ బోవవే మేము

నీమహిమ లెఱుఁగఁజాల

కీమాడ్కిఁ జేసితి మో॥ స్వామీ॥

కపికులకిశోరా ! కనకమాలాధరా !

కారుణ్యసాగరా ! శ్రీ గౌరీతేజస్సార ! ॥స్వామి॥

అంజనాసతికుమారా ! అఖిలలోకాధార !

సురనరమునిహితకారా ! పరమభక్తమందార ! ॥స్వా॥

అని యిట్లు కొంతకాలము సంస్తుతించి యెట్టకేలకుఁ బ్రస్తుతము
ననుసరింపఁదలంచి తమమనోరథమును నిరూపింప సమకట్టి.

భానుఁడు తమపంటనుంటఁ

బాడువడియె మాకృతువులు

దీనదయాళూ ! సూర్యునిఁ

దినక విడిచిపెట్టఁగదవె ॥స్వామీ॥

వార లిట్లుప్రార్థింప నాలించి జాలింగన్నచిత్తంబుతో నావానర
కుమారుండు తనమనంబునం దమందానందంబు తొలుకాడ నిట్లనివితర్కిం
చుకొనుచు

చ॥ తొడఁబడి వజ్రమున్ విసరి

తూలె మహేంద్రుఁడు, పప్పులోనఁ గా

లిడె జలజాసనుండు, జయ

మే సమకూరెను భాను నింతటన్

విడిచిన లోకసంగ్రహము,

నే నటు చేసెదనంచు జాలి లో

నడర రచించె, భక్తుల మ

నోంబుజముల్ నవనీతసారముల్.

ఇట్లు కనికరముఁబూని వారల ననుగ్రహింపనెంచి, మారుతి విన
కుముఁ గనుపఱచుచు

మంజరి॥ బ్రహ్మమహేంద్రులు ! మీరలసంస్తుతిఁ

బడయఁగ నెంతటివాఁడన్

భానుబింబమును లోకరక్షకై

భక్షింపక విడినాఁడన్.

అని వారలంగూర్చి వచించుచు సూర్యుని నభోముఖమున విడిచి
వైట్టినంత నె లోకంబు లచుందానందకందశితహృదయంబు లయ్యెను.
ప్రపంచమంతయు నానందవారాన్నిధిం దూఁగియాడునట్లుండెను.
ఇట్లు తిరిగి బాలభానుఁ డుదయమందునప్పు డున్నస్థితి వక్షింపఁ దరముకాదు.

స్తీ॥ ఉదయేందిరాసతీ ♦ హృదయపీలస

ద్రవికాంతహీరహ ♦ రాగ్రమణియొ

బొడుపుఁగొండల భోయ ♦ బుడుతలు నింగిలోఁ

బట్టి యాడెడిగాలి ♦ పడగ వెలుఁగొ

అంజనాసుతవిక్ర ♦ మాలోకనాద్భుత

రాగరంజితపర ♦ బ్రహ్మరసమొ

తనమానికము వడ్డ ♦ వనట కోపక మిన్ను

కన్నె గుప్పెడికెంపు ♦ కంటిమెఱువో

తే॥ గీ॥ యనఁగ ముగితిని గని తమ్మి ♦ యనుఁగుమగఁడు
రోషకాసాయభూషిత ♦ వేషుఁ డగుచు

తెట్టె గట్టినచీకట్ల ♦ మట్టువెట్ట

మోదకరమయ్యె నాఁటి సూ ♦ రోదయంబు॥

ఇట్లుండ మునుపు సంభవించిన దురవస్థలు తీరిపోయి
తే॥ గీ॥ అరుణుఁ డరడంబు నెక్కె ని ♦ ల్లాలు లేచె
వడుగులకు జోస్యులకు గుండె ♦ యడలు వాసె
తుమ్మెదలు రేగెఁ దమ్ములు ♦ తూఁగియాడె
జక్కవలచిక్కుదీరెఁ జే ♦ జాతె విప్ర
ప్రాతరర్ఘ్యప్రదాన మీ ♦ పగిది లోక
జాల మెల్ల బ్రహ్మానంద ♦ లీలఁదేలె.

ఇట్లు లోకానందదాయకుం డగు హనుమంతుండు.

మంజరి॥ అనితరమగుతేజమునఁ దన ప్రతా

పాంకురమున్ జూపించెన్

అఖిలదేవతాగణముల మహితా

నందవార్ధి నాడించెన్.

సాధో! శే! శ్రుణు సాధో! శే శ్రుణు

రామదూతచరితం రసభరితం

అతిదూరీకృతదురితం భక్తవ

రాచ్యతాచలానందమధురితం॥ సాధో! శే!

తృతీయాధ్యాయము

ప్రతాపాంకురము

సమాప్తము.

శ్రీ

బాలాంజనేయము

చతుర్థాధ్యాయము

వరప్రాప్తి.

ఇట్లు హనుమద్గర్భకుహరమునుండి విముక్తింగని కర్మసాక్షి యగు
సూర్యభగవానుండు ప్రభంజనాత్మజు నుద్దేశించి.

మంజరి॥ మర్కటవీరునిచేత ముక్తి యిటు

మనకబ్బేగదా యనుచుకొ

మహితానందముచే రవి వాయుకు

మారుని దయతోగనుచుకొ.

కపివరునకు వరమిచ్చు తలంపుహెచ్చు వానిం డాయవచ్చి.

తే॥ గీ॥ సూర్యుఁ డానందమనఁ గపిఁ ♦ జూచి పల్కె

“వానరా ! కోరికొను మిష్ట ♦ వర మెదేని”

అత సంతస మంతంత ♦ దొంతరింప

మరలివచ్చెద ననిచెప్పి ♦ తరలిపోయె.

ఇచ్చట నిటుండ నక్కడ మహేంద్రుఁడు తనకు సంభవించినపరా
భవముఁ దలచికొని యుమ్మలికముఁ ద్రవ్వికొని పొగిలిపొగిలి లోలో
నిటుని వితర్కింపందొడంగె.

తే॥ గీ॥ కొండలం బిండిపిండిగఁ ♦ గొట్టికొట్టి

మొక్కపోవుట లెఱుంగని ♦ యుక్కుముక్క

నాదు వజ్రాయుధం బోడు ♦ నా యటంచు

రోషమున నాకపతి సందు ♦ రోయుచుండె.

ఇట్లు చల్లారనిపరాభవాన్ని తన్నలమికొని చీకాకొనరింపఁ న్నివోక
మహాకోరోధముతో.

మంజరి॥ తనివి సనక యిందుగ్రిం డలమారుతి
దమనము మదిఁ దలపోసెన్
తనకులిశముతో నంజనకొమరుని
దవడలు బగులఁగ నేసెన్.

ఆంజనేయుం డేమరుపాటున నాటలాడుకొనుచుండఁ గులిశం బిట్లు
బాలుని దాఁకిన వెంటనే.

ఉ॥ ఆకులిశాహతిన్ గపికు

లాగ్రణి లేజిబుకంబు లెంతొ చీ
కాకయి రక్తముల్ దొరఁగఁ
గన్నులు మూతలు వైచి చిత్తమం .
దాకులపాటుఁగూరి తను
వందు స్పృహం బెడఁబాసి సోలె నా
భీకరవాతఘాతమున
ఘెళ్ళునఁగూలెడు మ్రాన్ముకై వడిన్.

ఈసమాచారము సర్వవ్యాపకుండగు వాయుదేవుండు చూచి
కోరోధము నిరోధింపంజాలక మండిపడుచు నింద్రునిగ్భాగంబున నిప్పు లురల
పీచుచు.

కీర్తన

మదమా ! తన కులిశము నిటువిసరఁగ
మాబాలుని మూర్ఛపుచ్చి
బ్రతుకఁగలఁడే యిందుగ్రి కింత॥ మదమా॥

బ్రహ్మాండంబుల కెల్లను
బ్రాణము నేనని యెఱుఁగఁడొ
బ్రహ్మాదుల కలవిగాని
వ్యాపకత్వమున్ దలఁపఁడొ
తగునంచున్ సుతు నొంచెన్

ఎగసి కనుల కెగఁదట్టిన ||మదమా||

ముజ్జగాల గాలి ముడిచి ముంచి యంత మొందింతున్
ఇజ్జనముల ప్రాణవాయు వింతటితో బంధింతున్
లోకాలన్ బోకార్తున్ - ఇదిగొ జగము లాపివైతు
నిందునకున్ గనుఁగానని || మదమా ||

అని ప్రతిజ్ఞఁగావించి సుతుండు మూర్ఛనుండి లేచుటకు సదుపాయ
మిదియే యని నిశ్చయించుకొని వాయువుల నిర్బంధించివైచిన పెంటసే
లోకంబులన్నియుఁ జిందఱవందఱై యూర్పుఁగొను నేర్పులేక పెద్దనిద్దురఁ
బోనుండె నెట్లనిన.

సీ॥ తరువు లానాఁడు సం ♦ స్తంభితశాఖలై

చిత్రార్పితక్రియన్ ♦ జెన్నుఁదొరఁగె

మానవుల్ నిశ్వాస ♦ హీనులై ధరఁగూల

నింటింటఁ బీనుఁగు ♦ పెంటలయ్యె

గాలిచేఁ గదలక ♦ చాలువాఱఁగ లేక

సెలయేళ్లు పారక ♦ నిలువఁబడియె

చీకటిలో నిద్రఁ ♦ జెందుచుండెడి కూర

జీవసంఘములు ని ♦ శ్చేష్టమయ్యె

తే॥ గీ॥ ప్రళయకాల మాసన్నమై ♦ పరఁగెననఁగ
వికలనిర్జీవసాలభం ♦ జికలకట్లు
చీకుఁదెవులంటి మధ్యమ ♦ లోకమెల్ల
రాణఁబెడఁబాసి దీర్ఘని ♦ దాణమయ్యె.

ఈదుస్థితి ప్రళయకాలలక్షణ లక్షితంబై కనుపట్టినఁ ద్రిమూర్తులు
మహేంద్రుఁడు సర్వసుపర్వులు బెగడొంది

మంజరి॥ అంతఁ ద్రిమూర్తులు భయవిహ్వలతా

భ్రాంతిమనంబులఁ గూరక

సంతాపముఁ దీర్చుకొఱకుఁ గరువలి

చెంత కింద్రుఁ గొనిపారక

ఇట్లు వారలందఱుఁ గరువలిం దాసి స్వామీ ! వాయువుల బంధం
చితి రేమి? జగంబు లస్తమింపఁ బోవుచున్నవి. ఇంతసాహసము సంకల్పించి
కీర్తన.

ఇటుధర్మము మీర సమీర !

ఇది తగునా? ధీర ! ॥ ఇటు॥

పటుతరముఖ్య ప్రాణాధారుఁడవు

తటుకునఁ గోపానఁ

దగిలి జగము లాపివేయ॥ నిటు॥

స్వామీ ! కోపకారణ మేదో నెలవిమ్మని ప్రార్థించిన వాయు
దేవుఁ డంతట వారలతో నిట్లనియెను.

ఉ॥ “ ఈసునఁ దొల్త నీతఁడు మ

హేంద్రుఁడు వజ్రము నేయ బిడ్డఁ డా
యాసమునెంది రోమమున

నయ్యది రాల్చుడు నేతి నగ్గిలోఁ

హోసినక్రితి మండి కసి

పోవక తా మసిఁబూసికొన్నటుల్
నాసుతుఁ గూలనేయఁ దగు

నా పగ నాపఁగ నా కశక్యమా ?

ఇందునియంతమాత్రము నాకేమి చేతఁగాదో యని దానికిం దగిన
ప్రతీకారముం గావింపఁ దలంపు హెచ్చిన నాయథాశక్తి.

మంజరి॥ దానంజేసి మదీయసమర్థత
తో నిటు జగములఁ గట్టన్
బూనుచు ముఖ్యప్రాణవాయువులు
పొదలకుండ బిగఁబట్టన్.

నిశ్చయించి యిట్లు కావించితి ” నని వాయుదేవుండు బదులియ్యఁ
చొప్పులు.

స్తోత్రం.

పాహి పాహి వాయుదేవ !

భావితకరుణాస్వభావ !

సకలజగత్సంచారా !

సారగుణాధార ! ధీర ! ॥ పాహి ॥

మీఱరతత్వము నెఱుంగక

సాపరాధి యయ్యె నితఁడు

కోపము నుపసంహరింపవె

కొడుకు మూర్ఖుఁ బాపెద ॥ పాహి ॥

ఇట్లు కపికుమారుఁడు మూర్ఖునండి లేచినవెంటనే సర్వజగంబులు
విద్యురనుండి లేచెను.

మంజరి॥ కపివరుఁ డంతట మూర్ఛదేరి మే
 ల్కని నడయాడఁ దొడంగెన్
 కదలుచు సర్వజగంబులు ప్రాణము
 కుదురుపడఁగ మదిఁ బొంగెన్.

సాధో! రే శ్రుణు సాధో! రే శ్రుణు!
 రామదూతచరితం రసభరితం
 అతిదూరీకృతదురితం భక్తవ
 రాచ్యుతాచలానందమధురితం॥

ఇట్లు నాయుడేవుని సంతృప్తుండేసి బాలుని మూర్ఛనుండి మేలుకొల్పి
 ముజ్జగంబులకుఁ బ్రాణప్రతిష్ఠఁ గావించి యాడుకొనుచున్న కపికి
 రమును డాయంజని మహేంద్రుడు వినయవినమితో త్రమాంగుండై
 యిట్లని సన్నుతించె.

కీర్తన.

మము క్షమింపు మంజనాకు
 మారా! సుకుమార! ధీర! ॥మము॥

సర్వదేవతాసారా! శాత్రువసంహరణశూర!
 దానవసంహారా! శం ధామచరిత! రసభరితా!
 శూరకులాలంకారా! సురుచిరభక్తమందారా! ॥మము॥

ఇట్లు మహేంద్రుడు సన్నుతించినపిమ్మటఁ ద్రిమూర్తులు కపి
 కుమారు ననుగ్రహింపఁగోరి.

మంజరి॥ అని వినుతించి సమస్తవరంబుల
 ననిలకుమారుఁడు నొంగెన్
 గొనకొని పద్మజహరిహరు లతనికిఁ
 గొసరికొసరియు నొసంగెన్.

హనుచుంతుం డపారబలసంపన్నుండై తేజరిల్లెను. వార లిచ్చిన
వరంబు లెవ్వియన.

సీ॥ అఖిలలోకంబుల ♦ కంట శక్యముగాని
యప్రభుష్యత నిచ్చె ♦ నబ్జభవుడు
అఘటనఘటనామ ♦ హత్వంబు సాటిలే
నట్టిది సమకూర్చె ♦ నాదివిష్ణుఁ
డలతిలేనట్టి శౌ ♦ ర్యస్ఫూర్తిఁ దులఁదూఁగు
మనుచు దీవించెఁ జం ♦ ద్రాభరణుఁడు
అణిమాదిసంసిద్ధు ♦ లంది నీ కెనలేక
తనరారు మన దేవ ♦ తావిభుండు

శే॥ గీ॥ అఖిలదేవతల్ తమయందు ♦ నలరునట్టి
ప్రతిభ లొసఁగి రక్కసుల డీ ♦ ల్పఱచుమేటి
వీరుడవు కమ్మటంచు ధీ ♦ వించి చనిరి
కపిసుతుఁ డనన్యబలవీర్య ♦ కలితుడయ్యె.

ఇట్లు వరంబులఁ గురిపించి తరువాత క్రియంజనాకుమారుండు
ప్రసన్నుండై యుండుట నరసి బ్రహ్మదేవుండు తా నొక్కప్రతిఫలము
నాతనియొద్ద నుండి యాసించుచు.

మంజరి॥ బ్రహ్మస్త్రము తునుకలగుట కోర్వక
పరిహారముఁ దలపోసెన్
బ్రహ్మదేవుఁ డలమారుతిఁ గన్గొని
ప్రస్తుతించుటకు డాసెన్.

డాసి చేతులు జోడించి.

అని వేడుకొనుచున్న బ్రహ్మదేవునియందు దయాద్వచిత్తుండై వాని
వంకర జూచి యిట్లనెఁ బ్రభంజనాత్మజుండు.

మంజరి॥ ఓకమలాసన ! నీకోరిక నే
నొడఁగూర్చెద ముదమందఁ
నా కవసర మగునపు డాయస్త్రము
చేఁ గట్టంబడి యుందుఁ.

సాధో ! రే ! శ్రుణు ! సాధో ! రే ! శ్రుణు.
రామదూతచరితం రసభరితం
అతిదూరీకృతదురితం భక్తవ
రాచ్యుతాచలానందమధురితం.

చతుర్థాధ్యాయము
వరప్రాప్తి
సమాప్తము.

(శ్రీ)
బాలాంజనేయము

పంచమాధ్యాయము.

కల్యాణము.

ఇట్లుండ నంతకుమునుపే వాయుకుమారుడు తనకు విద్యాభ్యాసమున కదనువచ్చుట నెఱింగి.

మంజరి॥ అంతట విద్యాభ్యాసయోగ్యకా
లంబరుదెంచుట చూపఁజెల్
సంతసమున మును వర మొసఁగిన రవి
సన్నిధి కేగం దలపెట్టె.

ఇట్లు విద్యాభిలాష మనమునం దినుచుడింపఁ జనిచని.

శ్రీరస

కపిసుతుఁ డటుబ్రహ్మాస్త్రముచే గ
ట్టువడుటకుం దానొప్పికొనుచు నం
తఁబతంగుం డాయంజని పలికెను
సుపర్వవందిత ! నమో నమస్తే
సాంగోపాంగము లగువేదములును
సకలశాస్త్రములు సర్వాగమములు
స్వామి ! నాకు నేర్పుమచుచు వేడిన
నామహాత్మునకు భాస్కరుఁ డిట్లనె

భజ రామదూతచరితం

భజ నవరసభరితం ||భజ||

ఇట్లు మారుతి తన్ను డాయవచ్చి విద్యల నిష్పింపుమని కోరిన
భాస్కరుండు దా నొసంగినవరమును మదిలోఁ దలంచి.

మంజరి|| విద్వేగోరి తనయొద్దకు వచ్చిన
విపరీతకిశోరంబున్.

గద్దింపక సూర్యుం డిట్లనె మదిఁ
గట్టుక పూర్వవరంబున్.

అంతట భాస్కరుండు సామిరిం జేరఁదీసి బుజ్జగించి.

శా|| ఏమీ ? శ్రీహరియాజ్ఞతో నభమునం
దే సర్వకాలంబు నే

నీమైఁ ద్రిమ్మఁబోలి పర్వలిడుచుం

టిన్ గాదె, నాయొద్ద నీ

వేమాడ్కిన్ జదువంగలాడ, విదియకా

నే ; స్వల్పకార్యంబె ? యో

సామిరీ ! భవదీయయత్నము మహా

శ్చర్యంబుగాఁ దోచదే ?

అని మారువల్కిన సూర్యుంగని మారుతి మరలఁ బ్రతిమాలుకొనఁ
దలంచి.

మంజరి|| అనుమాటలు విని మారుతి దరహా

సాంకురములు తలలెత్తన్

ఇనుఁడు గనన్ సదుపాయముఁ దెలుపఁగ

నెదలో ముద మిగురొత్తన్.

సూర్యునిముగదు మోకాల్పినై నిలువంబడి కడుంగడు వినయవినత
మూర్తితోఁ జేతులు నిటలతటంబున దోసిలించి.

కీర్తన.

గురువర్య ! సులభముగాదే ! మీ
గురుకటాక్ష మొనఁగూరినచో॥ గురు॥
మూఁగవాఁ డుపన్యాస మొనర్చున్
కుంటివాఁడు కొండలపై కెక్కున్
అఘటనఘటనాపటిష్ఠవశా గురు
కటాక్ష మెంతకుఁ జాలదు స॥ ద్దురు॥
సారకృపాసముదారగురుకటా
క్షారభటిన్ సమశూరు సమస్తము
కోరిక తీరెడుతీరే దూరకదో
పారఁజూతు నొకదారి జగ॥ ద్దురు॥

ఇట్లేదేని సమపాయముం గల్పించి తనశక్తి బలప్రాబల్యముల గురు
పులకు స్పృశింపఁగించి ఛాత్రయోగ్యతాపరీక్షయం దుత్తీర్ణుండు గాఁడలంచి

కీర్తన.

ఒకపాదం బుదయాచలమున వే
తొకపాదము పడమటిగిరిపైసన్
బ్రకటాశ్చర్యముగా మోపి నిలిచి
సకలకర్మసాక్షి బార్ధిం చెన్
కపివరుబుద్ధిబలప్రభావములఁ
గని దినకరుఁ డెంతో సంతసిలుచు

నపరిమితంబగు దయారసముతో
నన్నిశాస్త్రములఁ దా బోధించెన్
భజ రామదూతచరితం
భజ నవరసభరితం ||భజ||

ఇట్లు వాతాత్మజునిబుద్ధివిభవముల కెంతయు సంతసించు విద్వేలం
జపుచుండ నానాటికి.

చ|| కపివరుఁ డన్నిశాస్త్రముల

గట్టిగ నేర్చి యఖండశేముషీ

వ్యపగతమోహుఁడౌటఁ గని

భాస్కరుఁ డెంతయు మెచ్చి వానికిన్

విపులముగా శుభంబు లొద

వింప సువర్చల కీతఁ డెంతొ మం

చి పతి యటంచుఁ జిత్తమునఁ

జేర్చె మనోరథ మద్భుతంబుగన్.

అని యిట్లు తనయాత్మలోఁ గోరికలీరికలెత్త నొక్కనాఁడు నిజాం
తరంగంబున నిట్లని రవి వితర్కింపఁదొడంగె.

క్రీస్తున.

ఏమిభాగ్య మింతవాని

కేను గురుఁడనైతి నహహా! || ఏమి||

ఈమహాత్ముఁ డఖిలవిభవ

ధాముఁడు శౌర్యాభిరాముఁ || డేమి||

ఈమహానీయునిశుశ్రూషామహిమ లపారంబులు
 ధీమహితాత్మ్యం డాత్తారామానందుఁడుఁ బూర్ణుఁడు
 భామసువర్చల కీతఁడు పతి యగుటకుఁ దగినవాఁడు
 నాముద్దులబిడ్డ నిచ్చి జామాతగఁ జేసికొందు॥ నేమి॥

అంతటఁ బదినాశ్శకు విద్యాపరిపూర్ణిఁ గావించుకొని యింటికేగఁ
 తుకు గురునాజ్ఞంగోరి.

మంజరి॥ విద్యలు నేరిచి కపిబాలుఁడు సెల
 విమృని యడుగన్ జనియెన్
 ముద్దులశిష్యునిఁ జేరఁబిలిచి రవి
 మోదముతో నిట్లనియెన్.

ఇట్లు రాఁదీసి బుజ్జగించి కపివర్యునుద్దేశించి తనకోర్కులు వెల్లడి
 పఱపింపఁగోరి రవి యిట్లని చెప్పందొడంగెను.

కీ ర్తన.

ఎక్కడికిఁబోయెదవోయి కపిబాల !

చక్కఁగ నాగురుదక్షిణ సమర్పింపకుండఁగ నే॥ వెక్కడికి

అనుమాట లాలించి గురునమస్కారముం గావించి మారుతి యిట్లని
 ప్రార్థించెను.

స్వామి ! మీ కిష్టమేమో సెలవియ్య
 రమ్మ మా॥స్వామి॥

1. మామకఋణమును దీరిచి మ

* ద్దృహమున్ జేరనిమ్ము ॥స్వామి॥

2. మామ ! కరుణ మును దీరిచి

* మద్దృహమున్ జేరనిమ్ము ॥స్వామి॥

* (గృహిణీ గృహ ముచ్యతే) గృహం = భార్య.

1. నాసంబంధమైన గురుదక్షిణారూపమగుబుణముం దీరిచి మాయించితికిఁ బోనిమ్మని యొకయర్థము.

2. ఓమామగామా! మున్నుండ దయచేసి నాభార్యతో ననుఁ జేరనిమ్మని రెండవయర్థము.

అనిప్రార్థించెడి కపిబాలునివంకఁ జిలునగవుతోఁ గట్టాక్షము నింపి శిష్యాగ్రణీ! నా కోరఁబోవు గురుదక్షిణ నీనోటనే వెలువడినది చాని వినుము.

శా|| ఈ మీమాటలె తెల్పు నాయభిమతం

బింకేమి ? మీ నోటనే

నేమామక, గురుదక్షిణాక్రమము ము

న్నే తీరెఁ బో, మీరు మా

జామాతల్సుమి !, మత్తనూరుచిరతే

జస్సారసంజాతక

న్యామాణిక్య సువర్చలామణి వివా

హంబాడవే! ధీమణి||

అని భాస్కరుండు కోరిన నేవిధమైన బదులిచ్చుటకు వలనుపడక.

తే|| గురునికొదక్షిణాలు సమం ♦ కూర్పవలయు

భాస్కరమనోరథముఁ దీర్ప ♦ వలనుపడదు

పడఁతిఁ బెండ్లాడుటగొప్పిన ♦ బ్రహ్మచర్య

భంగమని కపిముఖకాంతి ♦ రంగు మాత్రె.

ఇట్లు తెల్లవోయిన మోమువానిని మారుతిఁ జూచి నూర్చుండఁ

మంజరి|| అనఁ దలవంచుచు నాలోచించెడి

యనిలసుతుఁడు మది నుల్కృ

ఘనకరుణాదృక్కులఁ బఱపుచు నా
కమాలాబంధుఁడు పల్కెన్.

ఆంజనేయునియందుఁ బొడమినసంశయము నివర్తింపఁదలంచి
కీర్తన.

భయము వలదు సుగుణా ! నతచరణా ! భవతరణా !
నామాట వినుము జగత్కారణ ! కపికులాభరణ ! ||భ||

భవద్ధర్మసహచారిశి భానుభానవీరూపిశి

పరాశక్తిఁ బెండ్లాడిన బ్రహ్మచర్య హానియ నెడు ||భయ||

అని యిట్లాడంబఱచి మారుతియనుమతిం పైకొని వివాహసన్నా
హముం గావించి వధూవరులపాణిగ్రహణ మహోత్సవంబును మహోత్సా
హంబుతో జరిపించి యల్లునికి విద్యాదానముతోఁబాటుగఁ గన్యాదానముఁ
గావించి మార్తాండుం డమందానందమునందుఁ జేలెను.

క ల్యాణ కీర్తన.

ఔర ! జరిగె శ్రీసువర్చలాంజనేయకల్యాణము

సర్వజగత్కల్యాణము రాగభూరికల్యాణము. ||ఔర||

సూర్యమండలమునఁ గల్గు శుభగ్రహములు విచ్చేసిరి

సురగణములు మింటి నుండి సుమవర్షముఁ గురిపించిరి

సర్వజగత్కల్యాణము । రాగభూరికల్యాణము ।

భక్తకోటికల్యాణము । పరాశక్తికల్యాణము ||ఔర||

ఛాయారోహిణుల కప్పుడు సాయపడుచుఁ బేరంటము

సేయుచు వారాంగనల వలె జిగిఁ గుల్కిరి తారాంగనలు

సర్వజగత్కల్యాణము । రాగభూరి కల్యాణము ।
 భక్తకోటికల్యాణము । పరాశక్తి కల్యాణము॥ ఔర॥
 ఈకల్యాణము వ్రాసినఁ జేకొని చదివిన వినిన
 శ్రీకరుఁడు సువర్చలాపతి పాకటకరుణా బోచు
 అఖిలజగత్కల్యాణము అచలభక్త కల్యాణము
 అచ్యుతాంశకల్యాణము ఆనందద కల్యాణము॥ ఔర॥
 ఇట్లు కల్యాణము నిర్వర్తించినట్లు మైత్రేయుండు కోరినప్రకారము
 పరాశరుండు వర్ణించెనుగాన నోభక్తులారా !!

మంజరి॥ ఈవిధి మారుతికల్యాణము విని
 యిష్టసిద్ధినిఁ గనుండీ
 భావమునం దాంజనేయుఁ గొల్పుచు
 భద్రము లందికొనుండీ॥
 సాధో! రే శుణు సాధో! రే శుణు
 రామదూతచరితం రసభరితం
 అతిదూరీకృతదురితం భక్తవ
 రాచ్యుతాచలానందమధురితం
 భక్తనమస్కారము.

శ్లో॥ శ్రీమూర్తిత్రయదీప్తి భాజనరసాం
 చింతాత్రేజోమయీం
 భక్తతాణపరాయణైకచరితాం
 దాక్షిణ్యమూర్త్యాత్మకాం
 తత్త్వద్భాగవతాన్నపూర్ణవిభవాం
 దీవ్యతైనాలీపురీ

శ్రీమత్పంచముఖాంజనేయకరుణాం

వందే సదా మోక్షదాం.

సీ॥ శ్రీ హరిహరవిరిం • చిప్రభాజాలంబు

ముయ్యెల గుట్టగా • ముసరుతావు

సచ్చిదానందప్ర • శస్త్రదీధితులచే

నిండి నింగిని గెంట • నేర్చుతావు

నిజభక్తరక్షైక • నిష్ఠాగరిష్ఠమా

మహిమ లొక్కడఁగూడి • మనెడితావు

దాక్షిణ్యమూర్త్యాత్మ • తను గాంచి పెనుపొందు

పావనతల కున్ని • పట్టుతావు

తే॥ గీ॥ పరమ భాగవతాన్న పూ • క్షరస మగుచు

శ్రీతెనాలీపురంబునఁ • జిల్లులీను

నట్టి పంచముఖాంజనే • యకరుణాప్తి

మోక్షమొసఁగుచు మమ్ములఁ • బోచుఁగాత !

మంగళాచరణము.

నీపాదనీరజములకు నిత్యజయమంగళం॥

ఆంజనేయా! అమరగేయ! అచ్యుతాచలాప్రమేయః

నీపాదనీరజములకు నిత్యజయమంగళం ॥ నీపాద॥

పరమాత్మా! పరంధామ! పరంజ్యోతిరూపమైన

నీపాదనీరజములకు నిత్యజయమంగళం॥ నీపాద॥

శ్రీరత్న శ్లోకములు

స్వస్తి ప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాం
న్యాయ్యేన మాగ్నేణ మహీం మహీశాః
సోబాహ్మణేభ్య శ్శుభమస్తు నిత్యం
లోకా సమస్తా స్సుఖినో భవంతు॥

మనోజవం మారుతతుల్యవేగం
హేదియం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠం
నాతాత్మజం వానరయూథముఖ్యం
శ్రీరామదూతం శిరసా నమామి
శ్రీరామదూతం శరణం ప్రపద్యే.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

కవిప్రార్థన

శా॥ సామర్థ్యం బెటులున్నఁ దప్పటడుగుల్
సాగించుచున్ బిడ్డ పె
ప్పే మెమ్మె యని తొక్కుకూతలను జ
ల్పింపన్ ముదం బెచ్చి యెం
తో ముద్దుల్ గొను తండ్రిబోలి నెరసుల్
దోయించి మీసతృణం

శ్రీమత్పంచముఖాంజనేయ ! పరిపో
 పింపన్ దలంపూనిన
 శ్రీ మీయచ్యుత వేంకటాచలపతిన్
 వీక్షించి రక్షింపవే !

ఉ॥ వారిధిఁ గట్టనేర్తునని
 వచ్చె నె రామపదాంబుజాతసం
 ప్రేరితభక్తితో నుడుత
 పిల్ల? స్వశక్తులఁ బొల్లపొల్ల నీ
 తారమణాదరానఁ జరి
 తార్థతఁగాంచదె యట్టులేను నా
 నేరిచినంతవట్టుకు మ
 నీషను జూపుచు మీ కథాసుధా
 ధారలఁ గోలితిన్ ననుఁ గృ
 తార్థునిసేయవె ! వాయునందనా ॥

శ్రీ సువర్చలాంజనేయపరబ్రహ్మర్షణ మస్తు.

ఓ మ త త్స త్.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

ఓమ్

క వి మ న ని

—0—

ఉ॥ ఏవియి ధేశులార ! మహి

మోన్నతులార ! మదీయనత్కృతిన్

భావముఁ దన్పుతావుల స్వ

భావముదంబు గడించి, కైతలం

దే వగఁ బారు తప్పినను

జేవఁగఁబాటక, కల్గినంతలో

మేవడియైనకొద్దిరస

మే వడిఁ నైకొనకయ్య! ముక్కిదన్.

ఇట్లు,

అచ్యుతుని వేంకటాచలపతిరావు,

గ్రంథకర్త.

శ్రీ పంచముఖ వీరాంజనేయ పరబ్రహ్మణే నమః

బా లాం జ నే య ము

అధ్యాత్మ కీర్తనావళి

సువర్చలోదయము

శ్రీమూరుతివరమంత్రము । శ్రీదము కలిహార నుంటిది ।
ఆనుహాత్ముఁ డేమిచేసెనొ । యతనిచరిత మెఱుంగఁదెలుపవే ।
యనుచు మైత్రే । యుండు కోరిన । హర్షపరిపూ । హాత్ముఁడై
శ్రీ । ముని పరాశరుఁ । డపుమ హనుమం । తుని చరితము ।
పఠింపసాఁగెను ॥ శ్రీమూరుతి ॥

2. విశ్వకర్మకుఁ బ్రియతనూజను । వినుతగుణగణకల్ప
భూజను । ఛాయ యను కాంతాలలామను । జండకిరణుఁడు
పెండ్లియాడెను । ఆరమణి తన । పతిసమీపముఁ । జేరఁజాలక
మోహతాపముఁ । గూరి తల్లిని । డాయఁజని తన । కోరికల
విని । పింపఁదొడఁగెను ॥ శ్రీమూరుతి ॥

3. జనని ! నాపతివేడి కోర్వక । వనటచే గుండు
చుంటికి । తనదు భర్తకుఁగానిచక్కం । దనము వనితల కేల?
తల్లీ ! । కాన మీయ । లునికిఁ దేజముఁ । గరము డించెడి ।
దాది చూడుము । లేనిచో నా । జీవితంబును । బూనుటే ని ।
ష్ఠలం బనియెను ॥ శ్రీమూరుతి ॥

4. ఏలచింతిలనేల తల్లీ ! బాలరవి నీతండ్రి తా । లీలఁగై
కొని సానఁబెట్టుచుఁ । గూలఁద్రోయును దీక్షితక । అనుచు
సూర్యుని । సానపై నిడి । యరగఁదీసిన । కతన రవి రా । పిడుల
పొడిలో । నుండి యప్పుడె । పడఁతి పుట్టె । సువర్చలా యన ॥ శ్రీ ॥

5. దేవతలు వాణీశు నడిగిరి । దేవ ! యీరవిపుత్రిక । కేవ
రుండు రాంగలఁడో మా కిపు । డెఱుంగఁ జెప్పు మటన్న
నిట్లనె । మింటిసూర్యుని । దొండపండని । పంటఁ గొటికెడి ।
వాండు రాముని । బంటు హనుమ । ద్వీరుఁ డీమెకు । భర్తయగు
నని । బదులొసంగెను ॥ శ్రీమారుతి॥

6. కూర్మలగు రాక్షసులు పెట్టెడి । ఘోరయాతనలెల్లఁ
దామోరువక సుర లజుని శంకరుఁ దారు మున్నిడుచుఁ బోయి
భూరివైకుంఠపతియొద్దకుఁ జేరి శ్రీపతి ! । చైత్యసంహారమునఁ
జా । తెడిమహాబలు । పీఠవరు దయ । సేయు మనిరట ॥ శ్రీమారుతి॥

7. హరున కొసంగెను శౌరి సకలే । శ్వరులతేజఃపిండము ।
నిరతభక్తిపరాయణుండు వా । నరమహాబలుఁ డింద్రుఁగలఁడని
అట్టి మర్కటశూరుఁ డసురుల । ముట్టి పీచ మడంచి లంకఁ ।
గొట్టి తగులఁ బెట్టి జనకునిపట్టి కంగుళినియ్యఁగలఁడనె ॥ శ్రీ॥

8. రామకార్యధురంధరా నిజ । ధామజితదశకంధరా !
సర్వశత్రువశంకరా నిజ । చరణనతజనశంకరా ! కోటిసూర్య
సమానతేజా । కపివరేణ్య । దయావిరాజా ! వేంకటాచలపతి
హృదంతర । విహితపావనపదసరోజా ॥ శ్రీమారుతి॥

అంజనాత్మజము

మారుతిచరిత సుధారసపానము । మానకవే మనసా ।
బ్రహ్మానంద । సారమదే మనసా ! — తాల్చవే శిరసా —
శ్రీశంకరుండు గౌరి । చేజేయిఁ గీలించి । వాసిశో నుద్యాన ।
వన విహారముచేయ । భాసురంబగు । వేంకటాచల । పర్వ
తంపుని । కుంజభూమివి । లాసములంగరఁగుచు రమించెడి ।
రమ్యకపిదం । పతులఁ గాంచెను ॥ మారుతి ॥

2. శ్రీశారి తనభర్తఁ | జేరి యిట్లనిపలికె నాథా ! వానర
మిధునము లేగతిఁ గ్రీడఁ | సాధించెనో కనుము తన్గతి నందఁ |
వేధించె నామనము — నాముచ్చటను — మీరు తీర్పక
యున్న నోరువఁజాల నఁ | పారకృపాకర ! పరమేశ్వర ! రమ్మ !
ఈవిధము తనయువతి పలికినఁ | భావమును గుర్తెఱిగి శంకర !
దేవుఁ డొకమగఁకోఁతియై శారీవనితఁ గపికాంతఁ జేసెను॥మా॥

3. వారలిద్రులు వేయివత్సరంబులు నిట్లు | మారకేళిలోఁ
దేలిన శివశంకరుఁడు | శారిగర్భమునందున దైవతప్రతిభా |
సార మాత్మతేజము స్థాపించినఁ | నారమణి సహాయంపక యగ్నికీ
నియ్య | నాతఁడుఁ దానోర్వక — పవనున కచ్చె — గాలికీ
దనచేత రాజపండ్లను దినుచు | ఘనమైనదీక్షతో వనదుర్గ
ములయందుఁ | బరమసాధ్వీతిలక కేశరిభార్య యంజనదేవి తన
యుని | వరమహాబలవంతుఁ గోరుచు నిరతతీవ్రతపంబు సలి
పెను ॥ మారుతి ॥

4. ఆ తీవ్రతపమున కంతరంగమునందు | సమితసంతస
మందుచు | బవనుఁడు శివుని | యద్భుతతేజంబును గైకొని
వచ్చి యంజన యటచేతను — పడవైచిన — ఆమె దానిని
పండుగా మదిని భావించి ప్రేమతో మ్రింగి మహామోదమును
గాంచెఁ | గామినీమణి కంజనాసతి కప్పుడప్పుడె గర్భమయ్యెను |
భామ తనదువ్రతంబునకు పెనుభంగమయ్యెనటంచు వగచెను॥

5. ఈరీతి బలువగలఁగూరినకాంత కిశ | కీరవాణి పలికెను.
ఓ ! తల్లీ ! నీ | నేరములే దిఁకను | మహావ్యక్తి | సారదైవత
తేజము | నీగర్భమం | దామాఢ్యఁగలఁడనెను — దానిని విని —
సారప్రమోదప్రసారసంపూర్ణవిస్తార హృదయపంకేరుహముఁ
బడసెన్ | తనర వైశాఖబహుళంబున దశమి సభిజిత్ శని

దినంబున । మానినీమణిగర్భమున హనుమంతుడనువీరుడు
జనించెను ॥ మారుతి ॥

6. ప్రబలమహాత్ముడు ప్రఖ్యాతవైష్ణవ భక్తిపరాయ
ణుడు । త్రిమూర్తిసంభావ్యతేజోమయుడు । సమస్తసుపర్వ
ప్రభాయుతుడు । మాణిక్యకుండలకాంతిశోభితుడు । కన
కాంగదహేమమాలాధరుడు । మహాభుజుడు భీమబలాన్వి
తుడు — కేశరిసుతుడు — పుట్టుజందెమువాడు । పుట్ట
గోచిగలవాడు । దిట్టయై వజ్రమును గొట్టుశక్తిగలాడు । దీర్ఘ
కాయుండు మహాహనుఁ డుద్దిష్టలాంగూలుండు వీరుడు దేవి
యంజనముద్దుబిడ్డడు శేజరిల్ల మహాద్భుతంబుగ ॥ మారుతి ॥

7. అఖిలశుభలక్షణుండు దంజనాకపిసుతుండు । జావిర్భవించు
తఱిఁ బువ్వలవాన । లమరులు గురిపించిరి దుందుభిభేరీ । స్వన
ములు మ్రోగించిరి । గంధర్వ కిన్నరులు నాట్యము సలిపిరి
— నుతిచేసిరి — తరువులు పుష్పఫల । భరితములయ్యెను
సరసముగఁబాడె మధుకరదంపతులబారు । కర మసురముస్తక
కిరీటవికాసమణు లొకపెట్ట డుల్లెక్ గరువలికి సుతుఁ డుదయ
నుగుటక్ గమ్మకమ్మఁగ వీవఁదొడఁగె ॥ మారుతి ॥

8. అటమిఁడ బాలుని కైదుదినములు రాగ । నమవస
చనుదెంచెను బిడ్డఁడు తల్లినిరసి యిట్లనివేడెను. అమ్మా! నేను!
నమితముగ నాకొంటినే । గుజ్జనగూండ్ల నారగింపఁగఁబెట్టవే.
— యనియేడ్చినఁ — దనయా । నాయొద్ద సుంతైన బోనము
లేదు. అనువైనచోటఁ బండ్లరగించర తండ్రి! యనినవిని సంత
సిలి మారుతి । తినుటకై వెదకెను ఫలంబుల । నచ్చుతుని
వేంకటాచలహృదయాంతరంగవిహారి పావని ॥ మారుతిచరిత్ర

మారుతివిజయము

అంజనాసంజనితదైవతాఖిల కళావిభూషిత ! కంజనయన
శోభిత ! ప్రభంజనసుత ! పాహి ! పాహి ! మాం ॥ అంజనా॥

2. ఆడెడిబాలుం డైదవ ! నాఁడు పొత్తులం బరుండి ! వేడి
సూర్యుఁ డుదయించుటఁ జూడఁగ నే పండనుకొని యాపండును
దినఁగోరుచుఁ బాపండు మిన్నుల కెగసి ప్రతాపము శౌర్యము
ధైర్యము దీపింపఁగ రవినిఁబెఱికె ॥ నంజనా ॥

3. అర్కబింబము నప్పడమువలె ! నారగింపఁదొడఁగె
బాలుఁడు ! కర్కశదంభోళిహస్తుఁడు ! ఘనుఁ డింద్రుఁడు దానిఁ
గన్గొని యక్కటకట కోఁతిపిల్ల మెక్కఁదొడఁగె భాస్కరుని
జిక్కఁబట్టుఁడని దానిపైఁ జేతివజ్రమును విసరెను ॥ అంజనా॥

4. ఆవజ్రము తనపైఁబడ నరుగుఁడేరఁ గనిబాలుఁడు ! చేన
గలుగు తనరోమముచేత దాని ఛేదించెను । ఈవిధమున
వజ్రము చెడి । సోవుటఁగని భాషాపతి । యావానరుఁ డవనిం
బడి । చావఁగ బ్రహ్మాస్త్ర మేసెను ॥ అంజనా ॥

5. బ్రహ్మాస్త్రము చాదవ్వలఁబరఁజేంచుటఁ గనినవ్వుచు ।
బెరికివేఱొక దీర్ఘరోమము । బిరబిరమని విసర్జివైచెను । ఆవెం
టుక సర్వదేవ । తాంశచే మహాస్త్రమయి ప్ర । శంసవడసి
బ్రహ్మాస్త్రము ధ్వంసముగావించి వైచె ॥ నంజనా ॥

6. దేవత లింక గతిఁగానక ! పావని సంస్తుతిచేసిరి । ఓ ! వాన
రకులకిశోర ! వీర ! యంజనాకుమార ! గౌరీశ్వరజనితసార !
కారుణ్యపారావారా ! సురనరమునిహితకారా ! పరమభక్త
మందార ॥ అంజనా ॥

7. బానుఁడు తమపంటఁజిక్కుటఁ బాడువడియె మాక్రితు
వులు । దీనదయాభూ । సూర్యుని దినక విడిచిపెట్టఁగదే ।

ఇటువేడిన జాలిఁజెంది । పటుబలవంతుఁడు మారుతి । తటు
కున భానునిఁ దావిడు । చుటఁ గని సంతసమందిరి ॥ అంజనా ॥

8. సలలితమారుతివిజయము । చదివిన వ్రాసిన వినినన్ ।
బలవంతుఁడు హనుమంతుఁడు శరమదయతోఁ బాలించున్ ।
విలసిత్వవైభవములు ధీ । బలములు నాయువు తేజము । కలుము
లచ్యుతుని వేంకటా । చలపతిసన్నతుఁ డొసంగు ॥ నంజనా ॥

వరప్రాప్తి

అంజనాసుతచరితము వినవయ్య । నవరసభరితము —
శ్రీమహేంద్రుఁడు తనమవజ్జము । చితుకుతాటన్ సిగ్గుపుట్టినఁ ।
గులిశమును దనచేతఁగైకొని । కోతిచెంపలు పగులఁగొట్టెను ॥
అంజనా ॥

2. ఆటలాఁడైకోతిబిడ్డఁడు । వ్రేలువడి రాశ్యపైఁ గూలెన్ ।
అటసమీరుఁడు నిజసుతుఁడు పడ నధికకోపముచేత రేగెన్ ॥ అం॥

3. పవనుఁ డొక్కని సుతునిఁ దక్కఁగ । జనులప్రాణంబు
లను గట్టెను । ముజ్జగంబులు నూర్పులాడక । మూర్ఛితములై
చచ్చునడియెన్ ॥ అంజనా ॥

4. బ్రహ్మ విష్ణుమహేశ్వరులు । నింద్రాది సురశేఖరులు
వచ్చిరి । బాలు మూర్ఛను బాపి వారలు । వరములను గురిపింప
సాగిరి ॥ అంజనా ॥

5. అపరిధృష్యత శౌర్య మాయువు । నమితబలతేజము
లజేయత । వాక్పటిమ దయ విష్ణుభక్తియు । వేఱువేఱుగ
వార లొసఁగిరి ॥ అంజనా ॥

6. బ్రహ్మయిట్లు నుతిం చెను । బరమాత్మవిష్ణుస్వరూపుఁడవు ।
నీబలముచే రాక్షసులఁదుగ్రింతువు సురలఁజక్కఁగ నుద్ధరింతువు ॥

7. రామచంద్రుడు సంతసిలఁగా । జానకీవార్తను గడిం
తువు లక్ష్మణుని బ్రతికించుటకు సంజీవగిరిఁ బెకలించి తెత్తువు॥

8. కాన నాయందు దయఁగైకొని । మానితబ్రహ్మస్త్ర
మును నవమానపటచక యొకనిమేషము దానిచేఁ గట్టువడి
యుండవే ॥ అంజనా ॥

9. పార్వతీగర్భసంజనితా ! వాయుపుత్ర ! కేసరిసుతా !
అఖిలదేవాంశసంభూతా । అచ్యుతాచలపతికవినుతా ॥ అంజ॥

సువర్చలాకల్యాణము

వినుమాంజనేయకథను — మధురిమజితసుధను —
కపిసుతుఁ డటు బ్రహ్మస్త్రముచేఁ గట్టువడుటకుఁ దానొప్పు
కొనియె । నంతఁబతంగుని డాయంజని పలికెను । సుపర్వవం
దిత నమోనమస్తే । సాంగోపాంగము లగువేదములను సర్వ
శాస్త్రములు సకలాగమములు । స్వామి! నాకు నేర్పుమనుచు
వేడిన । నామహాత్మునకు భాస్కరుఁ డిట్లనె ॥ వినుమాం ॥

2. శ్రీహరియాజ్ఞను శిరసాకైకొని చెలఁగుదు నాకాశం
బున । నన్నుఁ జేరి వేదముల శాస్త్రములను నే । ర్చుట కవ
కాశములేదని రవి యన । మారుతి తుది నిర్బంధపఱచి బహు
మానితుఁడై వెనుకఁ బరువెత్తుచు భానుకిరణములయం దింద్ర
వ్యాకరణ మొక్కదినముననే చదివెను ॥ వినుమాం ॥

3. ఒకపాదము నుదయాచలమున । వేటొకపాదము పడ
మటిగిరియందునఁ బ్రకటాశ్చర్యముగా మోపినిలిచి సకలలోక
సాక్షిని బ్రార్థించినఁ । గపివరుబుద్ధిబల ప్రభావములు గని దిన
కరుఁడెంతో సంతసిలుచు నకళంకంబగు దయారసముతో నన్ని
శాస్త్రములఁ దా బోధించెను ॥ వినుమాం ॥

4. కపికుమారశౌర్యము ధైర్యంబును ఘనవిద్యావైదు
ష్యముఁ దేజము । విపులపరాక్రమమును గని సూర్యుఁడు
బ్రహ్మానందరసాబ్ధిఁ దేలెఁ । ఇతఁడు మత్కుమారికి సువర్చలా
సతికిఁ దగినమగఁడని మదిఁ దలఁచి ము । దితమనంబుతోఁ
గూఁతును వానర । సుతుని కిచ్చి పెండిలిఁగావించెను ॥ వినుమాం

5. మధుమాసంబున బహుళపక్షమున । దశమినాఁడు శని
వాసరమునఁ బూర్వాభాద్రానక్షత్రంబునఁ । గుంభరాశిలోఁ
గర్కటాంశతోఁ । గౌండిన్యకులంబున జన్మించెను గలికల్మష
హరుఁ డగుహనుమంతుఁడు నిండుభక్తి నీజయంతి దినమున ।
నిరతము భక్తులు పాడుచునుండగ ॥ వినుమాం ॥

6. మా కామారుతియే కల్పతరువు । మా కామారుతి
కామధేచువే మా కామారుతి చింతామణి యిఁక । మాకు
భయంబు విచారంబేటికి । ఈకథ వ్రాసినఁ జదివిన వినినఁ ।
బ్రాకటాయురారోగ్యసంపదల్ । చేకూరిచి వేంకటాచలపతి
స్తుతుఁడగు మారుతి వారలఁ బోచున్ ॥ వినుమాంజనేయ॥

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

ఓమ్ త త్సత్.

శ్రీ సువర్చలాహనుమత్పరబ్రహ్మర్పణ మస్తు.

ఈ గ్రంథకర్తచే రచింపబడిన గ్రంథములు

వేదభూమి :— ఆర్యులయొక్క పురాతననివాస మార్యావర్త మే కాని యుత్తరభూవాదిఖండాంతరము లేవియుఁ గావని సప్రమాణముగ నిరూపించు విమర్శ గ్రంథరాజము. ప్రతియార్యుఁడు చదివి సనాతనభరత వర్షప్రఖ్యాతి నెఱింగి బ్రహ్మానందమునం దోలలాడవలసినదే- రు 2-8-0

బాల్యవివాహతత్వచారము :— శారదాబిల్లువలన దేశమునకు రాబోవు గొప్ప యశర్థములను బ్రత్యేకించి సప్రమాణముగ నిరూపించు గ్రంథము- అనేక వైద్యగ్రంథములు పాశ్చాత్యవైద్యుల వాక్యములు త్రోడికరించి యిందు వ్రాయఁబడినవి. రు 1-0-0

మధుమరళి :— పారశీక విద్వత్కవి యుమత్థయాం వ్రాసిన నీతిగ్రంథమున కనువాదముగ వ్రాయఁబడిన బన్నసరులు. ప్రథమభాగము. మిగుల రసవంతము. ఈ గ్రంథము ప్రపంచములోని సమస్త భాషలలోఁ గలదు. ఇయ్యదియే యాంధ్రప్రయత్నము.

చదివినకొలది రసము లూరును. 0-8-0

అంపరయ్య :— శ్రీ భీష్మనిర్యాణగాధను బ్రదర్శించు నాటక మాణిక్యము. ఇందలి కృష్ణలీలాభివర్ణనలు చదివి యానందబాష్పము వర్షింపని కనులు కడునరిది. కవిత్వము మృదుమధురము - పత్రికలచేఁ బండితులచేఁ గొనియాడఁబడినది. రు 1-0-0

బాలాంజనేయము :— శ్రీ పరాశరసంహితనండి గ్రహింపఁబడిన యాంజనేయచరిత్ర మాననక శ్యాణపర్వంతము సంస్కృతశ్లోకములు, తెల్లు పద్యములు, గేయములు, మంజరులు గద్యభాగములతో మనోహరముగ వ్రాయఁబడిన యక్షగానము. (అమూల్యము)

ఇంకను ముద్రణములోనున్న గ్రంథములు

1 నియోగీశ్వరము, 2 పాండవాంకురము, 3 తానీష, 4 సతీశచి, 5 శంకరవిజయము, 6 మణిమాల.

వలయువారు :—

అచ్యుతుని వేంకటాచలపతిరావు,

గుంటూరు.

అని వ్రాయవలెను.